

RAZISKOVALNA NALOGA

Isabella Fartek, 8. a
Nejc Mencigar, 9. b

OSNOVNA ŠOLA SVETI JURIJ
SVETI JURIJ 13

IZZIVI REJNIŠTVA – REJNIŠTVO Z VIDIKA REJNIKOV, OTROK V REJNIŠTVU IN STROKOVNIH DELAVCEV

Raziskovalno področje: sociologija

Avtorja: ISABELLA FARTEK, 8. a in NEJC MENCIGAR, 9. b

**Mentorici: Anita Fartek, univ. dipl. psih.
Andreja Sraka, univ. dipl. ped.**

Sveti Jurij, marec 2022

ZAHVALA

Za pomoč in sodelovanje se zahvaljujemo:

- mentoricama Aniti Fartek in Andreji Sraka za nasvete in spodbudo;
- anketiranim rejnikom in otrokom, ki so v rejništvu, da so si vzeli čas in podelili z nama svoje izkušnje;
- mladostnici, ki je v rejništvu, da je z nama podelila svojo življenjsko zgodbo;
- strokovni delavki CSD Ljubljana Uršuli Jerše za opravljen intervju;
- strokovni delavki CSD Murska Sobota Nataši Meolic za vse strokovne nasvete pri nastajanju raziskovalne naloge ter pomoč pri anketiranju rejnikov in otrok v rejništvu;
- učiteljici Tatjani Grah Marič za lektoriranje naloge;
- učiteljici Katarini Sluga za prevod povzetka;
- učiteljici Bojani Škaper Mertelj za pomoč pri tehničnem oblikovanju raziskovalne naloge;
- ravnateljcu šole, ki je finančno omogočil nastanek najine raziskovalne naloge.

Vsem, ki so nama na kakršenkoli način pomagali, še enkrat iskrena hvala.

VSEBINSKO KAZALO

POVZETEK	1
ABSTRACT	2
1 TEORETIČNI UVOD	3
1.1 KAJ JE REJNIŠTVO?	3
1.2 POSTOPEK PRIDOBITVE DOVOLJENJA ZA IZVAJANJE REJNIŠKE DEJAVNOSTI	4
1.3 ZGODOVINA REJNIŠTVA V SLOVENIJI IN AKTUALNI STATISTIČNI PODATKI	5
1.4 IZZIVI REJNIŠKIH DRUŽIN	7
1.5 OPREDELITEV PROBLEMA IN HIPOTEZ	9
2 EMPIRIČNI DEL	11
2.1 VZOREC	11
2.2 UPORABLJENI RAZISKOVALNI PRIPOMOČKI	11
2.3 POSTOPEK ZBIRANJA IN OBDELAVE PODATKOV	12
3 REZULTATI.....	14
3.1 REZULTATI ANKETNEGA VPRAŠALNIKA OTROK V REJNIŠTVU	14
3.2 POVZETEK INTERVJUJA Z OTROKOM V REJNIŠTVU	28
3.3 REZULTATI ANKETNEGA VPRAŠALNIKA REJNIKOV	29
3.4 POVZETEK INTERVJUJA S SOCIALNO DELAVKO CSD LJUBLJANA	35
4 DISKUSIJA	37
5 ZAKLJUČEK	45
6 LITERATURA	47
7 PRILOGA	48

KAZALO GRAFIKONOV IN TABEL

<i>Grafikon 1. Odgovori anketirancev na vprašanje: Ali je poleg tebe v rejništvo vključenih več otrok?</i>	14
<i>Grafikon 2. Ocene anketirancev na vprašanje: Kako dobro se razumete z ostalimi otroki v rejništvu?</i>	14
<i>Grafikon 3. Ocene anketirancev trditve: V rejniški družini se počutim varno in sprejeto.</i>	15
<i>Grafikon 4. Ocene anketirancev trditve: Hitro sem se navadil na življenje v rejniški družini.</i>	16
<i>Grafikon 5. Ocene anketirancev trditve: Rejniškimi staršem zaupam.</i>	16
<i>Grafikon 6. Ocene anketirancev trditve: S prijatelji se pogovarjam o tem, da odraščam v rejniški družini.</i>	17
<i>Grafikon 7. Ocene anketirancev trditve: Moji prijatelji ne omenjajo, da odraščam v rejniški družini.</i>	18
<i>Grafikon 8. Ocene anketirancev trditve: Želim si, da bi se lahko vrnil v svojo biološko družino.</i>	18
<i>Grafikon 9. Ocene anketirancev trditve: Kadar pogrešam svoje starše, to zaupam svojim prijateljem.</i>	19
<i>Grafikon 10. Ocene anketirancev trditve: Počutim se drugačen/-na od svojih vrstnikov, ker odraščam v rejniški družini.</i>	20
<i>Grafikon 11. Ocene anketirancev trditve: Večkrat pomislim na biološko družino.</i>	20
<i>Grafikon 12. Ocene anketirancev trditve: Sem v dobrih odnosih s svojo biološko družino.</i>	21
<i>Grafikon 13. Ocene anketirancev trditve: Ne obremenjujem se s tem, da odraščam v rejniški družini.</i>	22
<i>Grafikon 14. Ocene anketirancev trditve: S svojimi biološkimi starši imam redne stike (v živo, in/ali po telefonu ...).</i>	22
<i>Grafikon 15. Ocene anketirancev trditve: V rejniški družini imamo jasno določena pravila, ki jih upoštevam.</i>	23
<i>Grafikon 16. Ocene anketirancev trditve: Rad imam svoje rejniške starše.</i>	24
<i>Grafikon 17. Ocene anketirancev trditve: V prostem času rad/-a pomagam svoji rejniški družini pri različnih opravilih.</i>	24
<i>Grafikon 18. Ocene anketirancev trditve: Prosti čas rad/-a preživljam s svojimi rejniki (npr. hodimo na izlete, se igramo družabne igre ...).</i>	25

<i>Grafikon 19. Ocene anketirancev trditve: Moji rejniški starši mi vedno pomagajo, ko rabim pomoč in podporo.....</i>	25
<i>Grafikon 20. Ocene anketirancev trditve: Rejniški starši mi kupijo vse, kar si zaželim.</i>	26
<i>Grafikon 21. Ocene anketirancev trditve: Sem v stiku s svojimi biološkimi sorodniki (teto, stricem, babico, dedkom ...).</i>	27
<i>Grafikon 22. Odgovori anketirancev na vprašanje: Kako kličeš svoje rejniške starše?</i>	27

<i>Tabela 1. Podatki o otrocih in polnoletnih osebah v rejništvu v januarju 2022 (Vir: https://www.gov.si teme/rejništvo/).</i>	7
<i>Tabela 2. Podatki o rejnikih v januarju 2022 (Vir: https://www.gov.si teme/rejništvo/).</i>	7
<i>Tabela 3. Odgovori anketiranih rejnikov na vprašanje: Koliko otrok imate v rejništvu in ali imate kaj bioloških otrok?</i>	29
<i>Tabela 4. Odgovori anketirancev na vprašanje: Zakaj ste se odločili za rejništvo?</i>	30
<i>Tabela 5. Odgovori anketirancev na vprašanje: Kakšni so bili za Vas prvi dnevi rejništva? ..</i>	31
<i>Tabela 6. Odgovori na vprašanje: Koliko časa ste potrebovali Vi in otrok, da ste se navadili na skupno življenje v rejniški družini?</i>	31
<i>Tabela 7. Odgovori anketiranih rejnikov na vprašanje: Kakšne odnose imate z otrokovo biološko družino?</i>	32
<i>Tabela 8. Odgovori anketiranih rejnikov na vprašanje: Kako doživljate rejništvo?</i>	32
<i>Tabela 9. Odgovori anketiranih rejnikov na vprašanje: Kako ocenjujete Vaše odnose z otrokom, ki ga imate v rejništvu?</i>	33
<i>Tabela 10. Odgovori anketiranih rejnikov na vprašanje: Kaj za Vas pomeni, da je rejništvo uspešno?</i>	33
<i>Tabela 11. Odgovori anketiranih rejnikov na vprašanje: Katere so po Vašem mnenju prednosti in slabosti rejništva?</i>	34
<i>Tabela 12. Odgovori anketiranih rejnikov na vprašanje: S katerimi stresnimi situacijami se soočate?</i>	34
<i>Tabela 13. Odgovori anketiranih rejnikov na vprašanje: Kaj bi na podlagi Vaših izkušenj svetovali tistim, ki se odločajo za rejništvo?</i>	35

POVZETEK

Rejništvo je posebna oblika varstva otrok, ki jim je potrebna oskrba in vzgoja pri osebah, ki niso njihovi starši. Vzroki za rejništvo so lahko različni, najpogostejši so: alkohol, nasilje v biološki družini in neurejene bivalne razmere.

Zanimal naju je pogled na rejništvo z različnih vidikov, zato sva anketirala otroke v rejništvu in tudi rejnike. Za boljši vpogled v rejništvo sva opravila tudi intervju s socialno delavko CSD Ljubljana ter z mladostnico v rejništvu. V ta namen sva pripravila dva anketna vprašalnika o rejništvu ter vprašanja za intervju. Anketni vprašalnik je izpolnilo 11 otrok v rejništvu ter 9 rejnikov.

Rezultati najine raziskovalne naloge so pokazali, da se je večina anketiranih rejnikov za rejništvo odločilo iz pozitivnih motivov (želja pomagati otrokom, ki so v stiski, veselje do dela z otroki ...). Socialna delavka CSD je povedala, da se v težavnih obdobjih lahko izkaže, da je bil prisoten tudi prikrit negativen motiv. Tako otroci v rejništvu kot tudi rejniki svoje medsebojne odnose ocenjujejo kot dobre, ljubeče in pristne. Tudi mladostnica, s katero sva opravila intervju, pravi, da ima s svojimi rejniškimi starši dober odnos, ki ga je zgradila s pogovorom in zaupanjem. Večina anketiranih otrok v rejništvu ima tudi rada svoje rejniške starše. Tako kot vsaka druga stvar pa ima tudi rejništvo številne izzive oz. stresne situacije. Večina rejnikov in otrok v rejništvu je navedlo, da so bili najbolj težavni prvi dnevi rejništva. Socialna delavka je izpostavila, da pogosto pride do težav tudi v času pubertete oz. najstniških letih. Rejniki in socialna delavka pa so kot izzive izpostavili še težave, povezane s šolo (učna neuspešnost, neopravičeno izostajanje od pouka ...), težave v odraščanju (neupoštevanje mej in pravil ...) in težave z zakonodajo. Omenjene izzive rejniki premagujejo s pomočjo strokovnjakov in podporo svoje družine.

Z raziskovalno nalogo sva dobila dragocen vpogled v to, kako rejništvo doživljajo otroci v rejništvu in rejniki ter predvsem, s katerimi izzivi se soočajo. Želiva si, da bi se več ljudi zavedalo, kako pomembno in hkrati zahtevno je rejništvo ter da bi rejništvo bilo še bolj cenjeno v družbi.

ABSTRACT

Fostering is a special form of care for children, who need to be cared for and brought up by people other than their parents. There are different reasons for fostering, the most common are alcohol, violence in the biological family, disorderly living conditions ...

We wanted to see different perspectives on fostering, so we interviewed both, children in foster care and foster carers. In order to become a better insight into foster care, we also interviewed a social worker from CSD Ljubljana and a young woman in foster care. In this purpose we prepared a questionnaire on fostering and some interview questions. The questionnaire was filled in by 11 children in foster care and 9 foster carers.

The results of our research showed that the most of interviewed foster carers decided for to foster for positive reasons (desire to help children in need, joy for working with children, ...) The CSD social worker said that during difficult times, it can turn out that there was a negative motive behind the cover. Children in foster care, as well as foster carers say that their relationship is good, loving and genuine. The interviewed foster child claim to have a good relationship with foster parents, based on conversation and trust. Most of the interviewed children like their foster parents. Like anything else, fostering has also got challenging and stressful situations. Most foster carers and children say about foster care that the most difficult and stressful was their first day.

The social worker pointed out that problems often rise during puberty or teenage years. The parents and the social worker mentioned some school – related problems (academic failure, spanking, etc.) growing up problems (not respecting boundaries and rules, etc.), and problems with law as challenges. Foster carers overcome these challenges with help of professionals and support of their families.

Our research has given us a valuable insight into how foster children and foster carers experience fostering and the challenges they face. We want more people to be aware of how important and challenging fostering is and it should be more valued in society.

Sva Isabella in Nejc iz Osnovne šole Sveti Jurij. V lanskem šolskem letu sva raziskovala vzgojo otrok v današnjem času in ker naju je to področje raziskovanja pritegnilo, sva se odločila, da bova v tem šolskem letu raziskala posebno obliko varstva otrok, in sicer rejništvo. Zanimali so naju predvsem odnosi med rejniki in otroki v rejništvu, kako rejništvo doživljajo eni in drugi, izzivi, s katerimi se srečujejo, postopek rejništva ter kaj pravijo o rejništvu strokovni delavci CSD, ki postopke rejništva strokovno spremljajo.

1 TEORETIČNI UVOD

V teoretičnem uvodu bova predstavila, kaj je rejništvo, zgodovino rejništva in zakonska izhodišča izvajanja rejništva.

1.1 KAJ JE REJNIŠTVO?

Rejništvo je inštitut družinskega prava, urejen v Zakonu o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (Uradni list RS 69/04-UPB1) kot posebna oblika varstva otrok, ki jim je potrebna oskrba in vzgoja pri osebah, ki niso njihovi starši (Žumer, 2016: 8).

Izvajanje rejniške dejavnosti je opredeljeno v Zakonu o izvajanju rejniške dejavnosti (ZIRD; Uradni list RS, št. 110/02, 56/06 – odl. US, 114/06 – ZUTPG, 96/12 – ZPIZ-2, 109/12 in 22/19, v nadaljevanju ZIRD). Ta zakon ureja pogoje, ki jih mora izpolnjevati oseba, ki želi izvajati rejniško dejavnost, postopek pridobitve dovoljenja za izvajanje dejavnosti, način izvajanja rejniške dejavnosti in njeno financiranje ter nekatera druga vprašanja, povezana z izvajanjem rejniške dejavnosti.

Namen rejništva je, da se otrokom pri osebah, ki niso njihovi starši, omogoči zdrava rast, vzgoja, izobraževanje, skladen osebni razvoj in usposobitev za samostojno življenje in delo. O namestitvi otroka v rejništvo in o imenovanju rejnika odloči sodišče. Center za socialno delo (v nadaljevanju CSD) nato z rejnikom sklene rejniško pogodbo, v kateri se natančneje opredeli rejniško razmerje s pravicami in obveznostmi pogodbenih strank. Naloga CSD je, da spremlja izvajanje rejniške dejavnosti, ves čas sodeluje z rejniško družino, otrokom ter njegovo matično družino. Pomembna naloga je tudi načrtovanje prenehanja rejništva (Žumer, 2016: 8).

V 2. členu ZIRD so opredeljeni poleg rejništva tudi ostali temeljni pojmi, povezani z njim, in sicer:

- **Rejniška dejavnost** je dejavnost rejniških družin, ki izvajajo rejništvo. Izvajanje rejniške dejavnosti je enotno urejeno za vse rejnike, če ni s tem zakonom drugače določeno.
- **Rejnik** je oseba, ki izvaja rejniško dejavnost pod pogoji, ki jih predpisuje ta zakon in v skladu z zakonom, ki ureja družinska razmerja.
- **Rejniška družina** je družina, v kateri se izvaja rejniška dejavnost. Sestavljajo jo rejnik in vse osebe, ki živijo z rejnikom.

- **Otrok** je mladoletna oseba, ki se namesti v rejniško družino na podlagi odločbe o namestitvi otroka v rejništvo.
- **Center otroka** je tisti CSD, ki je v skladu z določbami zakona, ki ureja socialno varstvo, krajevno pristojen za mladoletno osebo ali osebo.
- V **rejnino** se šteje povračilo stroškov za oskrbo otroka in plačilo za opravljeno delo rejnika.

Avtor Crnkovič (2008; po Žumer, 2016: 26) za rejništvo navaja različne motive. Nekateri izmed njih so pozitivni, spet drugi negativni. Negativni motivi so lahko pri kandidatih bolj ali manj zavedni. Rejnik lahko ima sprva dober motiv, šele pozneje pa se prikaže negativen motiv. Med negativne motive sodijo: zaslužek (želja po dodatnem denarju, ki ga omogoča rejnina), pridobitev dodatne delovne sile, posvojitve ali prisvojitve otroka, vloga »odrešenika« ali »nadčloveka«, želja po posebnem ugledu v družbi, pridobitev objekta za zlorabo (čustveno, fizično ali spolno), pregnati osamljenost ali »pobegniti pred partnerjem, ko se biološki otroci osamosvojijo in nastane »prazno gnezdo« idr. Med primerne oziroma sprejemljive motive kandidata za rejništvo pa avtor Crnkovič (2008; po Žumer, 2016: 26) navaja: ljubezen in sočutje do otrok, razširitev lastne družine, izvajanje poklica rejnika ali nadomestitev neizpolnjene želje po poklicu, ki se ukvarja z otroki (na primer poklic vzgojiteljice, negovalke ...).

1.2 POSTOPEK PRIDOBITVE DOVOLJENJA ZA IZVAJANJE REJNIŠKE DEJAVNOSTI

Če želi posameznik postati rejnik oz. rejnica, mora pridobiti dovoljenje za izvajanje rejniške dejavnosti. Le-to pridobi tako, da na CSD vloži vlogo, kjer dobi tudi vse potrebne informacije. Bodoči rejnik oz. rejnica pa mora izpolnjevati formalne pogoje za izvajanje rejniške dejavnosti, ki so: stalno prebivališče v Republiki Sloveniji, zaključeno mora imeti vsaj poklicno oziroma strokovno izobrazbo, prav tako pa mora biti polnoleten. Če vse te pogoje izpolnjuje, CSD pripravi oceno o primernosti kandidata oz. kandidatke in njegove oz. njene družine za izvajanje rejniške dejavnosti. Vloge in ocene posameznikov se nato posredujejo ministrstvu, pristojnemu za družino (MDDSZ). Vsi izbrani kandidati in kandidatke so nato napotene na usposabljanje. Na podlagi le-tega MDDSZ izda vsem primernim kandidatom in kandidatkam dovoljenje za izvajanje rejniške dejavnosti ter jih vpiše v evidenco izdanih dovoljenj (<https://www.gov.si/teme/rejnistvo>).

Postopek pridobitve dovoljenja za izvajanje rejniške dejavnosti je lahko tudi drugačen, in sicer v primeru, da bi rejnik oz. rejnica postala oseba, ki je v sorodu z otrokom, ali druga oseba, ki nima dovoljenja za izvajanje rejniške dejavnosti in se ugotovi, da bi bila namestitev k tej osebi otroku v korist. Če sodišče v tem primeru ugotovi, da bi to otroku koristilo, to osebo imenuje za rejnika. Če se sorodnik oz. druga oseba s tem strinja in izpolnjuje vse zgoraj navedene formalne pogoje, se to šteje za izdano dovoljenje za izvajanje rejniške dejavnosti, vendar le za čas trajanja namestitve za določenega otroka, kot je določilo sodišče (<https://www.gov.si/teme/rejnistvo>).

Rejništvo pa rejniki oz. rejnice lahko izvajajo tudi kot poklic, kadar (povzeto po: <https://www.gov.si/teme/rejnistvo>):

- ima dovoljenje za izvajanje rejniške dejavnosti;
- niso zaposleni za polni delovni čas;
- niso upokojeni;
- niso družbeniki zasebne družbe ali delničarji gospodarskih družb, ustanovljenih v skladu z zakonom;
- ne opravljajo drugih dejavnosti, na podlagi katerih je vključen/-a v obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje;
- izpolnjujejo normativ, kar pomeni, da imajo istočasno nameščene vsaj tri otroke in vsaj dva od tega za obdobje celega meseca.

V primeru, da izvaja rejnik rejniško dejavnost kot poklic, je opravičen tudi do mesečne rejnine, ki jo prejema za posameznega otroka in je odvisna od otrokove starosti ipd. Če rejnik oz. rejnica ne izpolnjuje več pogojev, potrebnih za izvajanje rejniške dejavnosti, se lahko sodišče odloči za prenehanje rejništva. Prav tako se rejništvo preneha takrat, ko otrok dopolni 18 let, pri čemer se lahko namestitev nadaljuje tudi po polnoletnosti, vendar najdlje do 26. leta. To velja samo v primeru, da oseba v rejništvu zaradi motenj v telesnem in duševnem razvoju ni sposobna za samostojno življenje in se njen rejnik s tem strinja. Prav tako se lahko rejništvo podaljša, če oseba v rejništvu soglaša s tem, da zaradi nadaljevanja šolanja ostane v rejniški družini, ali pa oseba po zaključku šolanje nima druge možnosti bivanja in izkaže, da se vodi v evidenci brezposelnih oseb, pri čemer se namestitev lahko podaljša do največ 12 mesecev (<https://www.gov.si/teme/rejnistvo>).

Rejnik ne more biti (6. člen, ZIRD):

- oseba, ki ji je odvzeta starševska skrb;
- oseba, ki živi skupaj z osebo, kateri je odvzeta starševska skrb;
- oseba, ki ni poslovno sposobna;
- oseba, ki je bila pravnomočno obsojena zaradi naklepnega kaznivega dejanja, ki se preganja po uradni dolžnosti ali zaradi kaznivega dejanja zoper življenje in telo ter kaznivega dejanja zoper spolno nedotakljivost, za katerega se storilec preganja na predlog;
- oseba, ki živi skupaj z osebo, ki je bila pravnomočno obsojena zaradi naklepnega kaznivega dejanja, ki se preganja po uradni dolžnosti ali zaradi kaznivega dejanja zoper življenje in telo ter kaznivega dejanja zoper spolno nedotakljivost, za katerega se storilec preganja na predlog.

1.3 ZGODOVINA REJNIŠTVA V SLOVENIJI IN AKTUALNI STATISTIČNI PODATKI

V Sloveniji ima rejništvo dolgoletno tradicijo. Prvič je bilo omenjeno v časopisu, ki je poročal o nameščanju otrok v druge družine. Ker so otroci v drugih družinah životarili, je bila umrljivost teh otrok velika, kar je privedlo do tega, da je leta 1922 izšel prvi Zakon o zaščiti otrok in

mladine, leto pozneje pa je bil ustanovljen Zavod za socialno in higiensko zaščito otrok, ki so ga kasneje preimenovali v Zavod za zdravstveno zaščito mater in otrok (Sitar Surić, 2014: 110).

Prvi koraki organiziranega rejništva so se začeli z organizacijo rejniške kolonije v Lukovici pri Domžalah, kar je organiziralo takratno Ministrstvo za zdravstvo in socialno politiko. Pri nas so se najprej začele ukvarjati z rejništvom družine iz Lukovice in prav tja je leta 1926 bil poslan prvi otrok v rejništvo. Ustanovljen je bil posebni pravilnik, ki je uvedel strokovni nadzor nad rejniškimi družinami, opredelili so tudi finančne obveznosti do njih, prav tako so določili usposabljanje rejnic in starostno mejo otrok ob namestitvi. V rejništvo so takrat hodili otroci, stari od enega meseca do treh let. Ker pa so bili mnenja, da je to prezgodaj, so starostno mejo zvišali na 3 mesece ter do 6 let. Namen rejništva je takrat bil, da se razbremenijo otroški domovi, le-ti pa so nadzorovali rejnice, ki so otrokom mogle zagotoviti prehrano, obleko itd. Ker se je rejništvo izkazalo kot uspešna oblika skrbi za otroke, so postopoma začeli ustvarjati še več kolonij in tako je med vojnama v rejništvu bilo 2110 otrok. Razlog pa je bil zaposlitev mater, ki so bile prisiljene otroke dati v rejništvo (Sitar Surić, 2014: 110).

Po drugi svetovni vojni se je število otrok, ki so potrebovali rejništvo, izredno povečalo, zato je skrb za otroke prevzela država preko socialne službe. Rejniške družine, ki so v večini bile krščanske kmečke družine, pa so prejemale nagrado. Ker je bilo otrok veliko, so se začele širiti možnosti za zavodsko varstvo in tako je bila skrb za otroke, ki niso mogli živeti pri svojih družinah do leta 1955, zelo neenotno urejena. Raziskave tistega leta so vplivale, da so ljudje ugotovili, da je rejništvo prednostna oblika družbenega varstva otrok v primerjavi z domsko oskrbo. Pojavili so se številni problemi pri usposabljanju rejnic, starosti, ustrezni izobrazbi rejnic ipd., kar je vodilo k ustanovitvi ustrezne službe za izvajanje rejništva. Leta 1960 je bil sprejet Zakon o rejništvu, dve leti kasneje, leta 1962, pa je bil ustanovljen Center za korekcijo sluha in govora, in s tem začetek rejništva za osebe z motnjo sluha. Leta 1965 so bile sprejete vse ugotovitve in predlogi iz analize, ki je pokazala, da je rejništvo najprimernejša oblika varstva otrok, ki ne morejo živeti pri starših (Sitar Surić, 2014: 110).

Pravni ureditvi rejništva je postopoma sledilo ustanavljanje centrov za socialno delo. Tako je zakon o rejništvu prenehal veljati s sprejetjem Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih, kjer je bilo rejništvo obravnavano kot družinsko razmerje. Zakon o socialnem skrbstvu iz leta 1979 pa je omogočil, da so rejniško dejavnost rejniki in rejnice lahko opravljali tudi kot poklic (Sitar Surić, 2014: 110).

Do leta 2003 je rejništvo urejal predvsem Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih, januarja leta 2003 pa je začel veljati nov Zakon o izvajanju rejniške dejavnosti, ki ureja izvajanje te dejavnosti. Izdan je še bil Pravilnik o pogojih in postopkih za izvajanje zakona o izvajanju rejniške dejavnosti. Državnemu zboru je zaradi kvalitetnejšega izvajanja rejništva bil predlagan tudi Zakon o izvajanju rejniške dejavnosti oz. ZIRD. Le-ta želi dvigniti kakovost izvajanja rejništva ter kakovost rejništva samega, s tem pa nuditi otrokom, ki v rejništvo vstopajo, čim bolj ustrezno obravnavo. Pisci zakona so bili mnenja, da otroku, ki ne more živeti pri svojih starših, ne najdejo samo nadomestne družine, temveč mu najdejo tudi družino, v kateri bo pridobil pozitivno družinsko izkušnjo (Sitar Surić, 2014: 110).

V letu 2008 je bilo v rejništvu pri tujih družinah nameščenih 1189 otrok, 345 otrok pa je bilo nameščenih v družine, ki izvajajo rejniško dejavnost kot sorodniki. Rejnikov in rejnic z dovoljenjem za izvajanje rejniške dejavnosti je takrat bilo 857. Med temi je bilo 142 rejnikov oz. rejnic, ki izvajajo rejniško dejavnost kot poklic. Otroci so bili namešчени pri 727 rejnikih, prostih mest pri rejnikih in rejnicah, ki imajo dovoljenje za izvajanje rejniške dejavnosti, pa je bilo še 134 (Žumer, 2016: 9).

V nadaljevanju so predstavljeni statistični podatki o rejništvu iz januarja 2022.

Tabela 1. Podatki o otrocih in polnoletnih osebah v rejništvu v januarju 2022 (Vir: <https://www.gov.si/teme/rejnistvo/>).

Št. vseh otrok/oseb v rejništvu	768
Spol – ženski	398
Spol – moški	370
Starost do 18 let	622
Starost nad 18 let do 26 let	146
Število otrok/oseb, nameščenih v družine, ki izvajajo rejniško dejavnost kot sorodniki	183

Tabela 2. Podatki o rejnikih v januarju 2022 (Vir: <https://www.gov.si/teme/rejnistvo/>).

Število rejnic in rejnikov	587
Rejnice	533
Rejniki	54
Število rejnic in rejnikov, ki izvajajo rejniško dejavnost kot poklic	88
Število rejnic in rejnikov, pri katerih so trenutno namešчени otroci	449
Število rejnic in rejnikov, pri katerih trenutno ni nameščenih otrok	138

1.4 IZZIVI REJNIŠKIH DRUŽIN

Otrok prinese iz svoje biološke družine že izoblikovana prepričanja in oblike vedenja, ki so mu v preteklosti prinašala korist (Žumer, 2016; po Makar, 2020). S temi vedenji se je otrok lahko zavaroval pred neprimerno vzgojo v okolju, v katerem je odraščal, zato je pomembno, da rejniška družina ta vedenja ne kaznuje ali označi za »napačna«. Kljub temu je ključnega pomena, da rejniška družina postavi jasno določena pravila, ki jih dosledno upošteva, saj s tem v otrokovo življenje vnese konsistentnost in varnost. Pri prehodu v novo družino je ravno občutek varnosti tisti, ki otroka najbolj razbremeni in umiri. Otroku v varnem okolju lažje razvija čustva ljubezni, zaupanja in spoštovanja (Rakar idr., 2010; po Makar, 2020).

Rejniki težijo k razvoju komunikacije, ki sporoča jasne meje, hkrati pa ne omejuje otroka pri izražanju. Veliko otrok je bilo v preteklosti navajenih skrbeti za biološke starše oz. prevzemati odrasle vloge, zato je pomembno, da rejniki v družini jasno prevzemajo starševsko vlogo, saj lahko otrok le na ta način prevzame vloge, primerne za njegovo starost. To otroka razbremeni in mu omogoči normalen psihosocialni razvoj. Predvsem mlajši otroci rejnike pogosto kličejo

»mama« in »oče« in jih identificirajo kot starše. Na tej točki je pomembno, da rejniki ustvarijo sprejemajoč dialoški prostor in se z otrokom pogovorijo o pomenu besed »mama« in »oče«. Ko je otrok primerne starosti, mu starši razložijo, da ima svoje biološke starše, vendar tudi rejniške starše, ki so mu vedno na voljo za pogovor in v oporo, ko to potrebuje (Makar, 2020).

Posebna oblika komunikacije se oblikuje tudi z otroki rejnikov, pri čemer so ti lahko razpeti med vlogo sorojenca, mentorja in skrbnika (Lavrič, 2019; po Makar, 2020). Za otroke v družini lahko prihod novega družinskega člana pomeni manj starševske pozornosti, po drugi strani pa so lahko zato veliko bolj samostojni in prevzamejo zaščitniško vlogo do rejenca (Watson in Jones, 2002, str. 49; po Makar, 2020). Rejniški starši in njihovi otroci v najboljšem primeru oblikujejo okolje, kjer se otrok lahko varno naveže in se zaveda, da je tudi drugim njegova varnost pomembna. Cilj komunikacije je torej v tem, da otrok ve in čuti, da so mu družinski člani na voljo in ga imajo radi, tudi v času, ko niso ob njem (Bouwkamp in Bowkamp, 2014; po Makar, 2020).

Zaradi konstantnega stika z biološkimi starši rejniki tudi z njimi oblikujejo specifičen način komunikacije. Učinkovita komunikacija v tem primeru temelji na konkretnih dogovorih, pravilih in mejah, kako bodo medsebojno sodelovali. Pomembno je, da rejniki dopustijo biološkemu staršem, da prevzamejo del skrbi za otroka, ki so ga zmožni opravljati. Pogosto se vseeno zgodi, da se med njimi razvije tekmovalen odnos, saj do otroka oboji čutijo ljubezen, ki je močan motivator vedenja. V tem primeru je nujno, da se v komunikacijo vključi socialni delavec, ki pomaga vzpostaviti primeren odnos (Čačinovič Vogrinčič, 2006; po Makar, 2020). V ta namen večina centrov za socialno delo oblikuje individualne projektne skupine, kjer se na srečanjih zberejo starši, rejniki in svetovalni delavec. Če je primerno, lahko vključijo tudi otroka. Naloga svetovalnega delavca ali psihologa v IPS je koordiniranje, saj preko svojega strokovnega znanja vzpostavlja in ohranja raven spoštovanja ter poudarja pomembnost etičnega ravnanja med soudeleženci (Ferlin, 2013; po Makar, 2020).

Ferlin (2013; po Makar, 2020) razlaga, da otroci v rejništvu čutijo potrebo, da svoje biološke starše vidijo kot dobre in jih pogosto tudi idealizirajo. Na tej točki je naloga rejnikov, da otroku dajo vedeti, da ima svoje biološke starše lahko odkrito rad. Pogosto imajo rejniki večji uvid v družinske razmere primarne družine otroka kot ima otrok sam, pri čemer je pomembno, da svoja čustva in vtise o primarni družini rejniki premišljeno delijo z otrokom. Za rejnike je lahko tako vedenje čustveno naporno in lahko dobijo celo občutek, da otroku lažejo. Ko je otrok nameščen v rejniško družino in se v tej začne počutiti varno, se mu lahko porajajo vprašanja o tem, zakaj njegova družina ni znala na tak način poskrbeti zanj. Zaradi omejenih stikov in primarne potrebe po ljubezni bioloških staršev si otrok lahko ustvari nerealistično predstavo o njih in izraža močno željo po vrnitvi v matično družino. Kljub temu da rejniki lepo skrbijo zanj, otrok navadno hrepeni po bližini in odobravanju biološke mame. To lahko rejnike prizadene, zato je pomembno, da so na take in podobne dogodke pripravljeni vnaprej in znajo nanje primerno odreagirati. Na take dogodke se pripravijo že na začetnih izobraževanjih in oporo lahko najdejo znotraj svoje IPS skupine. Ne glede na otrokovo odločitev o vrnitvi v biološko družino, je pomembno, da mu rejniška družina še vedno stoji ob strani, mu nudi varno okolje, ljubezen in

ohranja stike. Na ta način otrok pridobi pozitivno družinsko izkušnjo in se nauči veliko konstruktivnih vedenj (Makar, 2020).

Kljub številnim pozitivnim spremembam, ki jih je otrok deležen v rejniški družini, pa ta zanj prinaša tudi določeno mero negativnih čustev, stigmo iz okolice in izgubo nadzora nad potekom življenja. Starejši otroci in mladostniki, ki vstopijo v novo družino, navadno izražajo več odpora. Pomemben dejavnik so tukaj vrstniki, katerih mnenje je mladostniku v tem času najbolj pomembna potrditev (Kujavec, 2017; po Makar, 2020). Za novo rejniško družino so lahko odzivi okolice pozitivni, medtem ko ima rejenec drugačno izkušnjo. Pomembno je, da je rejnik pozoren na vidik rejenca. Le tako mu lahko stoji ob strani, ga na neprijetna vprašanja vrstnikov pripravi in mu s tem pomaga ohranjati pozitivno samopodobo (Makar, 2020).

1.5 OPREDELITEV PROBLEMA IN HIPOTEZ

Za raziskovalno nalogo z omenjeno temo sva se odločila, ker sva se želela več naučiti o rejništvu ter izzivih, s katerimi se soočajo rejniki ter otroci v rejništvu. V ta namen sva se odločila anketirati rejnike in otroke v rejništvu. Zanimalo naju je tudi, kako postopek rejništva doživljajo strokovni delavci CSD, saj so neposredno vključeni v proces ter so v stiku tako z rejniki kot tudi z otroki in biološkimi družinami, zato sva izvedla intervju s strokovno delavko CSD. Svojo izkušnjo rejništva nama je s pomočjo intervjuja podala tudi mladostnica, ki živi že šest let v rejništvu.

Zastavila sva si naslednje cilje:

- pridobiti več teoretičnega znanja o rejništvu (namen in postopek rejništva, zakonska izhodišča ...);
- pridobiti empirično znanje o doživljanju in izzivih rejništva z vidika rejnikov in otrok v rejništvu ter
- ugotoviti, kako ocenjujejo rejništvo strokovni delavci CSD.

Zastavila sva si naslednje hipoteze:

1. večina rejnikov se je odločila za izvajanje rejništva iz pozitivnih motivov (ljubezen in sočutje do otrok, razširitev lastne družine, želja po izvajanju poklica, ki se ukvarja z otroki ...);
2. večina družinskih članov rejnikov, njihova širša družina in prijateljev je pozitivno sprejela odločitev o rejništvu;
3. prvi dnevi rejništva so za večino rejnikov in otrok v rejništvu čustveno naporni in težki, a so se hitro navadili skupnega življenja;
4. v večini rejniških družinah prevladujejo dobri odnosi, otroci pa se v rejniških družinah počutijo varno in sprejeto;
5. večina rejnikov in otrok ima vzpostavljene pozitivne odnose z otrokovo biološko družino;
6. večina rejnikov rejništvo doživlja pozitivno, čeprav se soočajo s številnimi stresnimi situacijami, ki jih rejništvo prinaša;

7. večina otrok v rejništvu se počuti drugačne od svojih vrstnikov, a imajo prijatelje, s katerimi se o tem pogovarjajo;
8. v večini rejniških družin obstajajo jasno določena pravila, ki se jih otroci v rejništvu držijo, in kvalitetno preživljajo prosti čas s svojimi rejniki.

2 EMPIRIČNI DEL

2.1 VZOREC

V raziskovalno nalogo o rejništvu so bili vključeni otroci v rejništvu, rejniki in strokovna delavka CSD. Anketni vprašalnik za otroke v rejništvu je skupno izpolnilo 11 anketirancev. Od tega je bilo 5 ženskega spola, 6 anketirancev pa moškega spola. Najmlajši anketiranec je bil star 10 let, najstarejši pa 18 let. Povprečna starost anketiranih otrok v rejništvu je bila 13 let. Najkrajša doba, ki jo je anketiranec preživel v rejništvu, je 3 leta, najdaljša pa 15 let.

Opravila sva tudi intervju z otrokom v rejništvu. Zaradi varovanja osebnih podatkov imena in priimka ne bova navedla. Intervjuvanka je ženskega spola, stara 17 let in živi 6 let v rejništvu.

Anketni vprašalnik za rejnike je izpolnilo 9 anketirancev. Od tega je 8 ženskega spola in en moškega spola. Najstarejši rejnik je star 69 let, najmlajši pa 31 let. Povprečna starost rejnikov je 55,5 let. Dva anketiranca opravljata rejništvo kot poklic, šest anketirancev pa kot dejavnost, en anketiranec ni odgovoril. Štirje rejniki imajo 4-letno srednješolsko izobrazbo (gastronomski tehnik, ekonomski tehnik ...), 1 anketiranec ima visokošolsko izobrazbo, ostali rejniki podatka o izobrazbi niso navedli. V povprečju imajo anketirani rejniki otroke v rejništvu 11 let. Najkrajši čas opravljanja rejniške dejavnosti je 5 let, najdaljši čas izvajanja rejništva pa je 17 let.

Opravila sva tudi intervju s socialno delavko Uršulo Jerše, ki se je s področjem rejništva najprej srečala na Študijsko raziskovalnem centru za družino, kjer dela 7 let. Na CSD pa dela 5 let. Naprej je delala na področju rejništva in posvojitev na CSD Radovljica, za tem je nekaj časa delala v Kriznem centru za otroke in mladostnike, danes pa dela na CSD v Ljubljani, na področju posvojitev in rejništva. Na CSD je socialna delavka, spremlja rejnike in rejniške otroke, na voljo jim je za pogovore in strokovno pomoč, ki jo potrebujejo. Njena naloga je, da poskrbi, da se otrok čim bolje počuti v rejniški družini in da sproti rešujejo izzive, ki prihajajo. Sodeluje tudi z zunanjimi institucijami (šolami, zdravstvenimi ustanovami, terapevti ...). Dela tudi v zasebnem zavodu, kjer je terapevtka.

2.2 UPORABLJENI RAZISKOVALNI PRIPOMOČKI

V raziskovalni nalogi sva uporabila dva anketna vprašalnika in intervju. Prvi anketni vprašalnik je bil **anketni vprašalnik o izvajanju rejništva za rejnike**. Odločila sva se za metodo anketiranja iz več razlogov, in sicer: je časovno bolj ekonomična, zaradi občutljivosti raziskovalne teme (anketiranca je kontaktirala strokovna delavka CSD, ki z družinami sodeluje in jo rejniki poznajo) ter trenutnih razmer z epidemijo covid-19 (opravljanje intervjujev v živo bi bilo v tem času težko izvesti). Pri sestavi ankete sva si pomagala s strokovno literaturo in nasveti strokovne delavke CSD Murska Sobota Natašo Meolic. Vprašalnik vsebuje splošne podatke (spol, starost, izobrazbo, leto rejništva) ter 17 vprašanj, ki so bila vsa odprtega tipa. Odločila sva se za vprašanja odprtega tipa, saj le-ta dajejo več informacij, kar se nama je zdelo zelo pomembno, saj se lahko pojavljajo velike razlike v doživljanju in poteku rejništva med različnimi rejniškimi družinami. Anketni vprašalnik za rejnike je v Prilogi 3.

V raziskovalni nalogi sva uporabila tudi **anketni vprašalnik za otroke v rejništvu**. Anketni vprašalnik za otroke vsebuje demografske podatke ter 4 vprašanja s področja rejništva. Od teh je bilo eno vprašanje odprtega tipa (4. vprašanje) in tri vprašanja zaprtega tipa. Med vprašanji zaprtega tipa je bilo drugo vprašanje v obliki trditev, na katere so anketiranci odgovarjali s pomočjo petstopenjske ocenjevalne lestvice (ocena 1 – sploh se ne strinjam in ocena 5 – popolnoma se strinjam). Odločila sva se v večji meri za vprašanja zaprtega tipa, saj gre za zelo osebne izkušnje, ki so lahko tudi zelo čustvene, in sva predpostavila, da bo anketirancem lažje oceniti vprašanja zaprtega tipa kot odgovarjati na vprašanja odprtega tipa. Izhajava pa tudi iz lastnih izkušenj, da učenci na splošno raje odgovarjamo na vprašanja zaprtega tipa. Pri sestavi vprašanj sva prav tako sodelovala s strokovno delavko CSD Murska Sobota, ki nama je anketo tudi strokovno pregledala. Anketni vprašalnik za otroke v rejništvu je v Prilogi 1.

Opravila sva tudi polstrukturiran intervju z otrokom v rejništvu. Polstrukturiran intervju je prožna oblika zbiranja podatkov, uporabimo lahko zaprti ali odprti tip vprašanj, odgovori intervjuvanca so lahko kratki ali daljši v obliki pripovedi (Vogrinc, 2008; po Žumer, 2016: 40). Za polstrukturiran intervju sva se odločila, ker omogoča, da vsak intervjuvanec pove svojo zgodbo in da lahko vprašava, kar naju zanima. Vprašanja pa se lahko prilagodijo tekom intervjuja. Okvirna vprašanja za intervju so razvidna iz zapisanega intervjuja, ki se nahaja v Prilogi 2.

Da bi pridobila vpogled v raziskovalno temo z vidika strokovnih delavcev CSD, sva opravila tudi polstrukturiran intervju s strokovno delavko CSD Ljubljana. Uporabljena vprašanja za intervju so razvidna iz zapisanega intervjuja, ki se nahaja v Prilogi 4.

2.3 POSTOPEK ZBIRANJA IN OBDELAVE PODATKOV

Pri raziskovanju rejništva sva želela dobiti čim boljši vpogled v raziskovalno temo, zato sva se odločila, da vključiva rejnike, otroke v rejništvu ter strokovne delavce centrov za socialno delo. Odločila sva se uporabiti kvantitativno metodo – metodo anketiranja in kvalitativno metodo – intervju. Zaradi varovanja osebnih podatkov sta obe anketi anonimni, prav tako nikjer nisva zapisala osebnih lastnih imen in lastnih imen krajev, ki bi lahko na kakršenkoli način nakazovali, kdo so vključene osebe v raziskovalni nalogi. Izjema so osebni podatki strokovne delavke CSD Ljubljana, ki se je strinjala s tem, da lahko v najino raziskovalno nalogo vključiva njene osebne podatke.

Anketi sva pripravila v Wordovem dokumentu in jih v fizični obliki posredovala strokovni delavki CSD Murska Sobota. Strokovna delavka je ankete razdelila rejnikom in otrokom v rejništvu. Izpolnjene ankete nama je poslala nazaj po navadni pošti. Podatke sva zbirala od novembra 2021 do začetka januarja 2022. Ankete za otroke v rejništvu sva statistično obdelala v programu SPSS. Grafični prikaz rezultatov sva pripravila v programu Microsoft Excel, in sicer januarja 2022.

Intervju z otrokom v rejništvu je bil opravljen 27. 1. 2022 na daljavo, preko aplikacije ZOOM. Intervju z mladostnico v rejništvu je opravila zgolj Isabella Fartek, saj se z intervjuvanko osebno poznata in je bilo tako intervjuvanki lažje spregovoriti o svoji osebni izkušnji rejništva.

Pri obdelavi anket za rejnike, ki so vključevale vprašanja odprtega tipa, sva uporabila metodo kodiranja, kot jo navaja Mesec (1998; po Žumer, 2016: 41). Odgovore rejnikov sva najprej prepisala v tabelo (transkripcija) in uredila, da so lažje berljivi. Pri tem nisva izbrisala nič takšnega, kar bi spremenilo pomen vsebine. Nato sva besedilo večkrat prebrala in določila vsebinsko pomembne dele (določitev enot kodiranja), nato sva uporabila odprto kodiranje (določila kode). Pri kodiranju sva uporabila induktivni pristop, kar pomeni, da sva kode določala med analizo besedila (Žumer, 2016: 41). Kode sva razvrstila v kategorije. V rezultatih sva nato prikazala najpomembnejše odgovore anketirancev s pomočjo določenih kod po posameznih kategorijah. Dobesedni zapisi anketirancev (transkripcija) so v arhivu avtorjev.

Intervju s strokovno delavko CSD Ljubljana sva opravila 30. 11. 2021 na daljavo, prav tako preko aplikacije ZOOM.

3 REZULTATI

3.1 REZULTATI ANKETNEGA VPRAŠALNIKA OTROK V REJNIŠTVU

Grafikon 1. Odgovori anketirancev na vprašanje: *Ali je poleg tebe v rejništvo vključenih več otrok?*

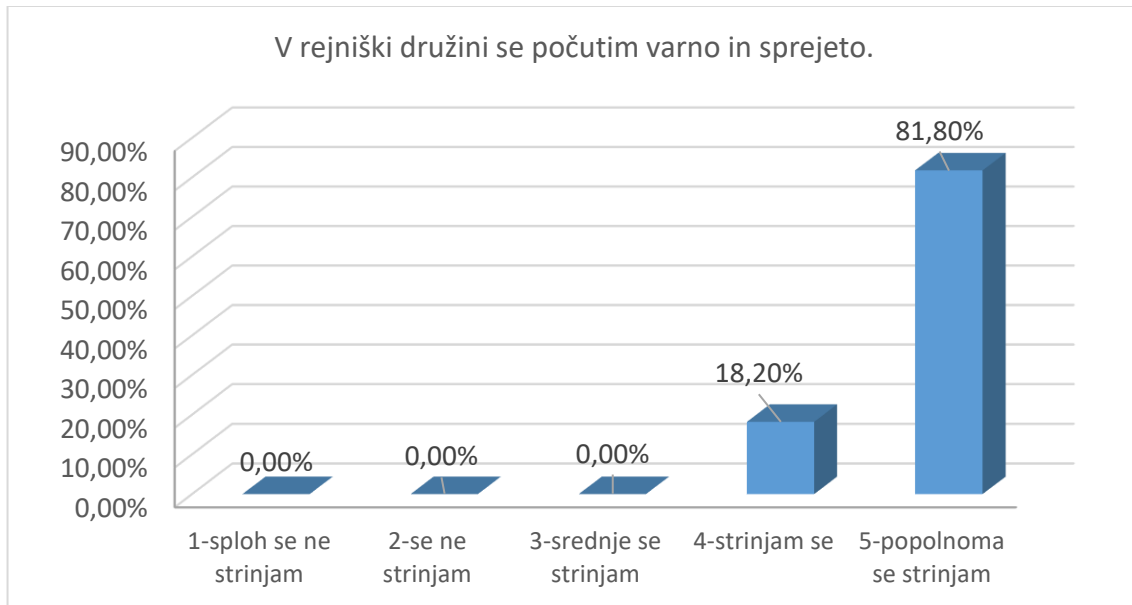
Iz grafikona 1 vidimo, da so vsi anketirani otroci, ki so v rejništvu, izbrali pri vprašanju, ali je poleg njih v rejništvo vključenih več otrok, pritrdilni odgovor.

Grafikon 2. Ocene anketirancev na vprašanje: *Kako dobro se razumete z ostalimi otroki v rejništvu?*

Izračunano povprečje znaša 4,5.

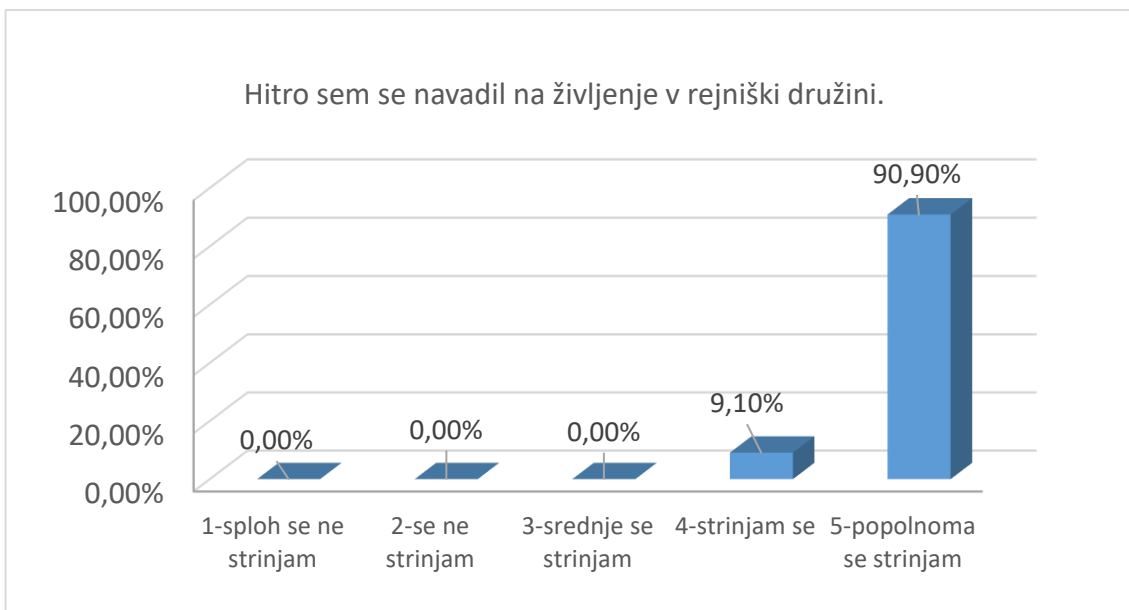
Dobljeni rezultati (grafikon 2) kažejo, da je več kot polovica otrok, ki so v rejništvu (54,5 %), izbralo oceno 5 (zelo dobro se razumemo). Nekaj več kot ena tretjina otrok (36,4 %) je izbralo oceno 4, oceno 3 (srednje se razumemo) pa je izbralo 9,1 % vseh anketiranih otrok v rejništvu. Nihče od anketirancev ni izbral ocene 1 (sploh se ne razumemo) in ocene 2 (se ne razumemo). Izračunano povprečje ocen je visoko in znaša 4,5.

Grafikon 3. Ocene anketirancev trditve: *V rejniški družini se počutim varno in sprejeto.*

Izračunano povprečje znaša 4,8.

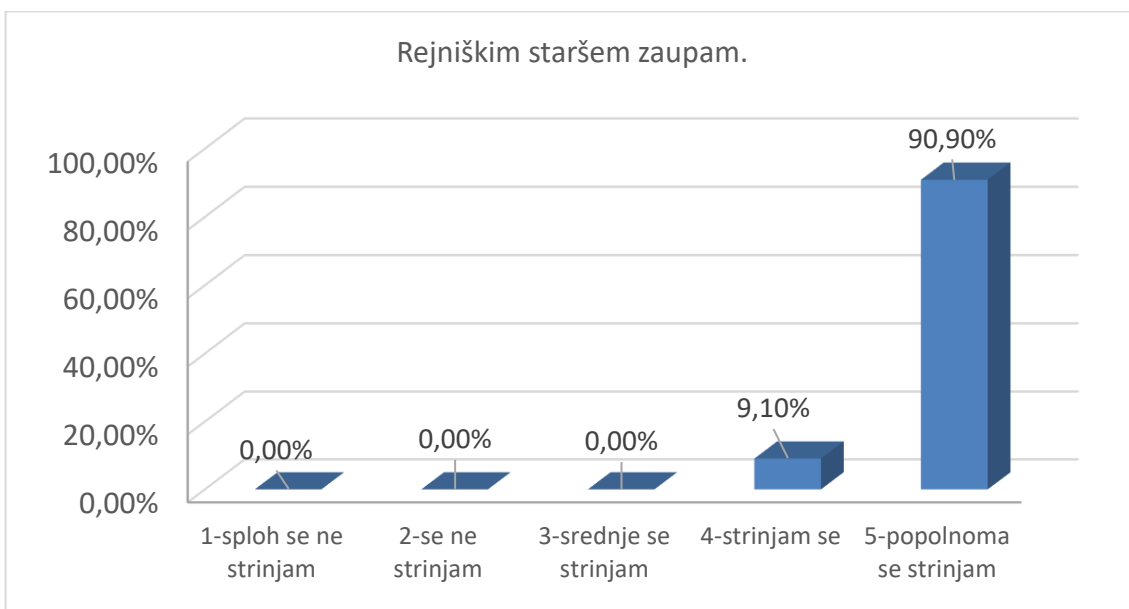
Iz grafikona 3 lahko vidimo, da je najpogosteje bila izbrana ocena 5 (popolnoma se strinjam), ki jo je izbralo 81,8 % anketirancev. Druga najpogosteje izbrana ocena je bila ocena 4 (strinjam se), za to oceno se je odločilo nekoliko manj kot ena petina anketirancev (18,2 %). Nihče od anketirancev ni izbral ocene 1 (sploh se ne strinjam), 2 (se ne strinjam) in 3 (srednje se strinjam). Izračunano povprečje je visoko in znaša 4,8.

Grafikon 4. Ocene anketirancev trditve: *Hitro sem se navadil na življenje v rejniški družini.*

Izračunano povprečje znaša 4,9.

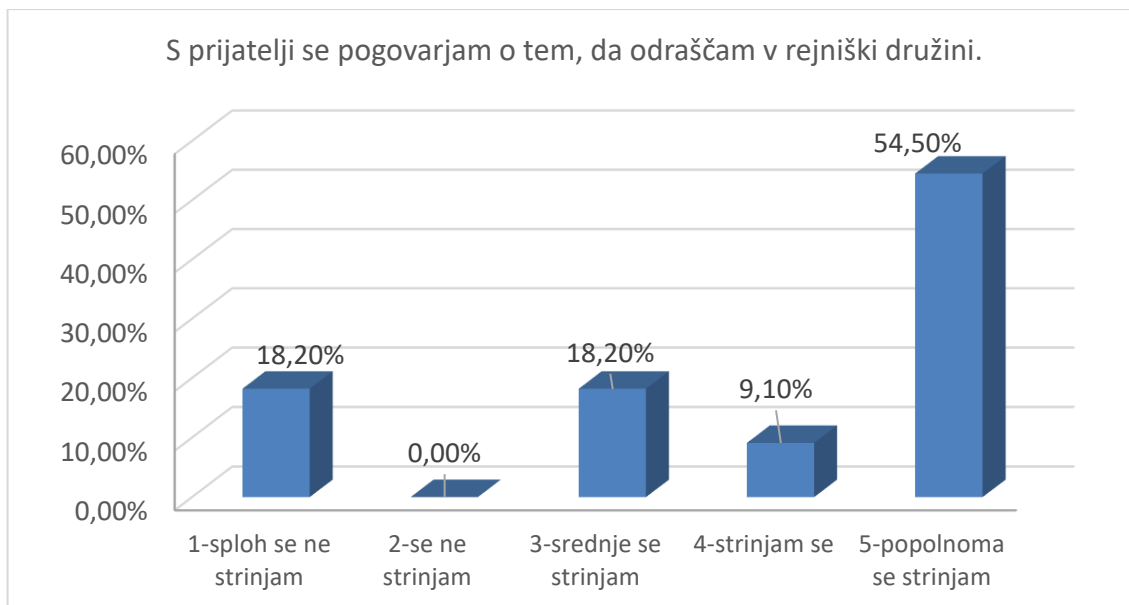
Iz grafikona 4 vidimo, da se je z zgoraj navedeno trditvijo, da so se anketiranci hitro navadili na življenje v rejniški družini, velika večina anketirancev popolnoma strinjala, saj je 90,9 % anketirancev izbralo oceno 5. Oceno 4 (strinjam se) je izbralo 9,1 % vseh anketirancev. Ocene 1 (sploh se ne strinjam), 2 (se ne strinjam) in 3 (srednje se strinjam) pa ni izbral noben izmed anketirancev. Izračunano povprečje ocen je visoko in znaša 4,9.

Grafikon 5. Ocene anketirancev trditve: *Rejniškim staršem zaupam.*

Izračunano povprečje znaša 4,9.

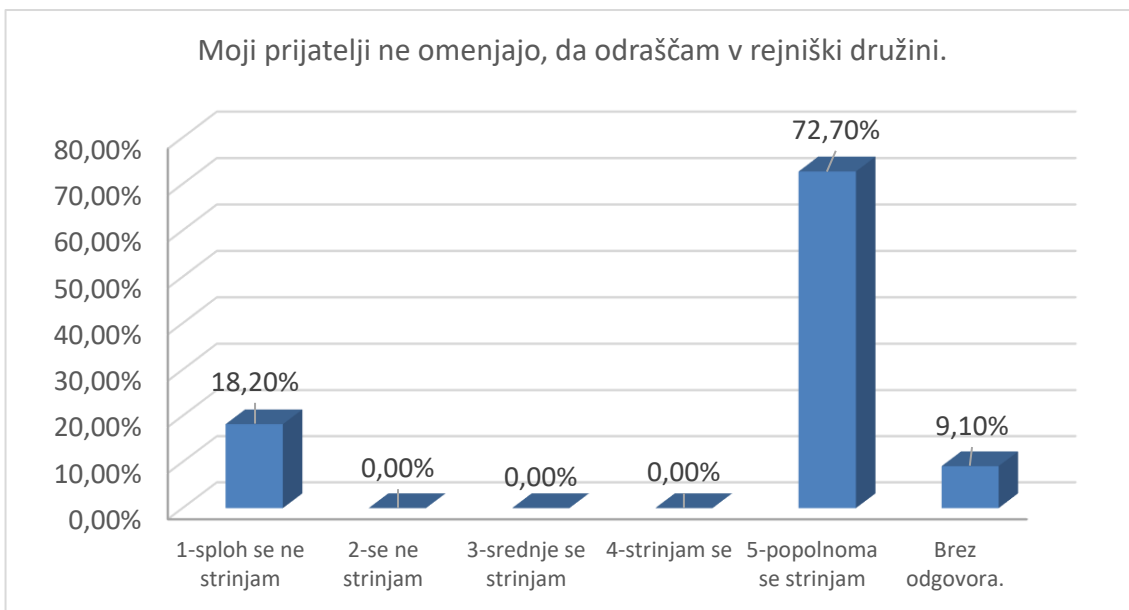
Rezultati kažejo (grafikon 5), da je pri trditvi, da rejniškim staršem zaupajo, največ anketiranih otrok v rejništvu (90,9 %) izbralo oceno 5 (popolnoma se strinjam). Za oceno 4 (strinjam se), se je odločilo 9,1 % anketirancev. Ocen 1, 2 ali 3 pa ni izbral nihče. Tudi to izračunano povprečje je visoko (4,9).

Grafikon 6. Ocene anketirancev trditve: *S prijatelji se pogovarjam o tem, da odraščam v rejniški družini.*

Izračunano povprečje znaša 3,8.

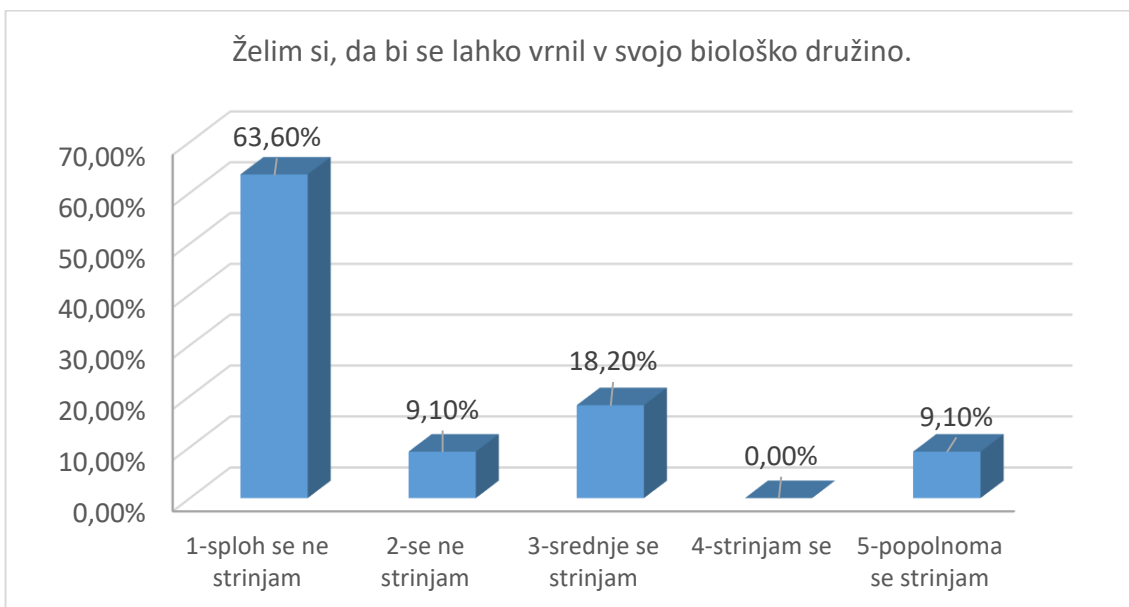
Iz grafikona 6 vidimo, da je največ anketirancev (54,5 %) pri trditvi, da se s prijatelji pogovarjajo o tem, da odraščajo v rejniški družini, izbralo oceno 5 (popolnoma se strinjam). Ocen 1 (sploh se ne strinjam) in 3 (srednje se strinjam) je izbralo nekoliko manj kot ena petina anketirancev (18,2 %). Izračunano povprečje ocen je relativno visoko in znaša 3,8.

Grafikon 7. Ocene anketirancev trditve: *Moji prijatelji ne omenjajo, da odraščam v rejniški družini.*

Izračunano povprečje znaša 4,2.

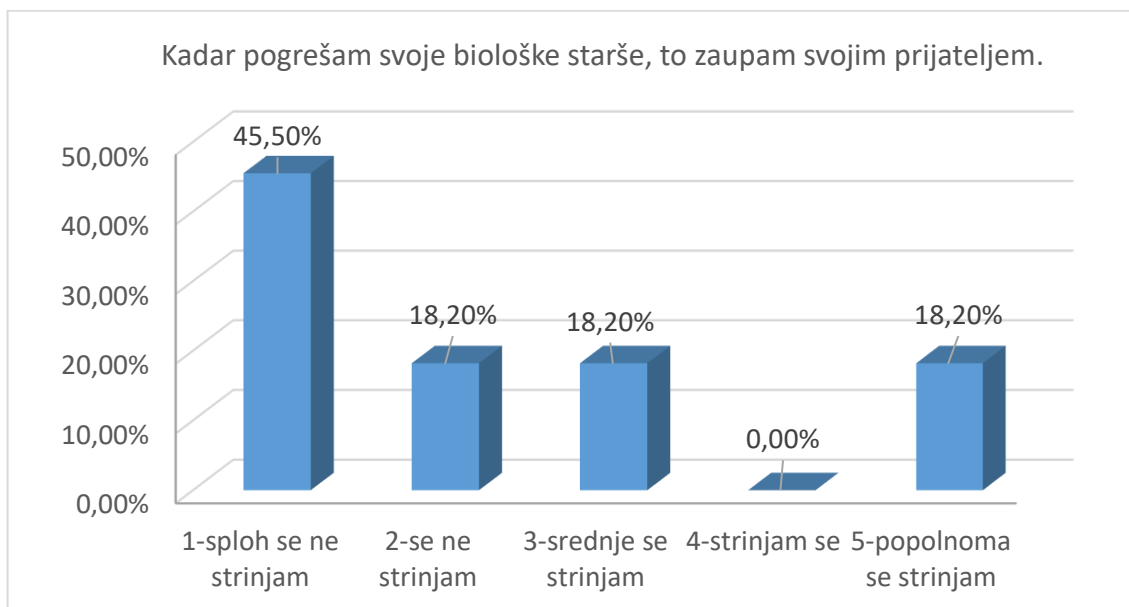
Rezultati kažejo (grafikon 7), da je največ anketiranih otrok v rejništvu (72,7 %) pri trditvi, da njihovi prijatelji ne omenjajo, da le-ti odraščajo v rejniški družini, izbralo oceno 5 (popolnoma se strinjam). Nekaj manj kot petina anketirancev (18,2 %) je izbrala odgovor 1 (sploh se ne strinjam). Izračunano povprečje ocen je 4,2.

Grafikon 8. Ocene anketirancev trditve: *Želim si, da bi se lahko vrnil v svojo biološko družino.*

Izračunano povprečje je 1,8.

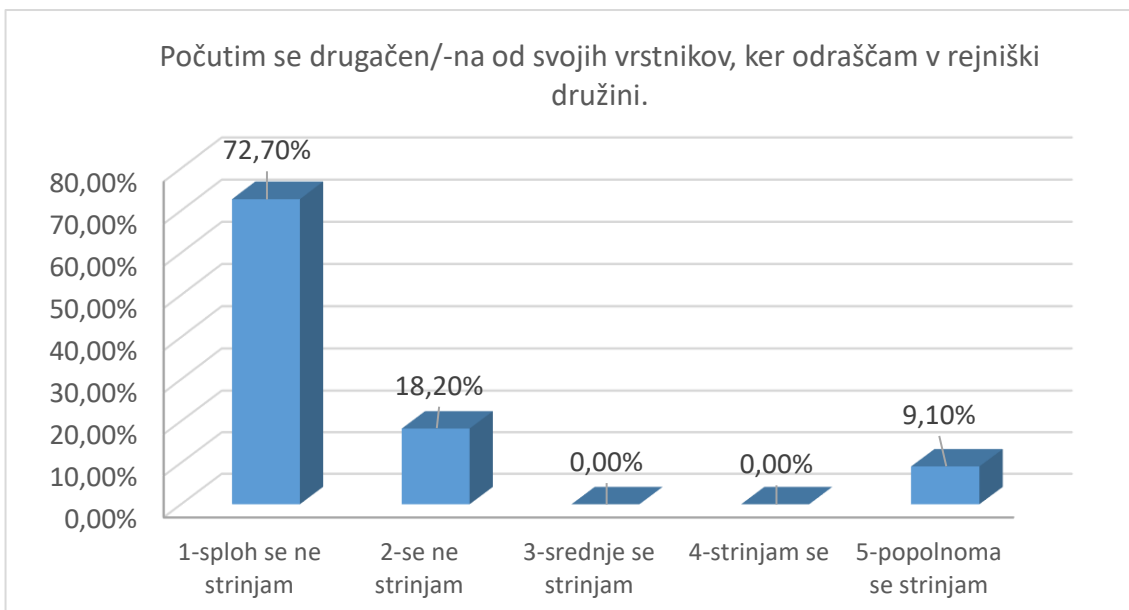
Grafikon 8 prikazuje ocene anketirancev o tem, ali bi si želeli, da bi se lahko vrnil v svojo biološko družino. Anketiranci so najpogosteje (63,6 %) izbrali oceno 1 (sploh se ne strinjam). 18,2 % anketirancev je izbralo oceno 3 (srednje se strinjam), 9,1 % anketiranih pa je izbralo oceno 5 (popolnoma se strinjam). Izračunano povprečje je nizko in znaša 1,8.

Grafikon 9. Ocene anketirancev trditve: *Kadar pogrešam svoje starše, to zaupam svojim prijateljem.*

Izračunano povprečje je 2,3.

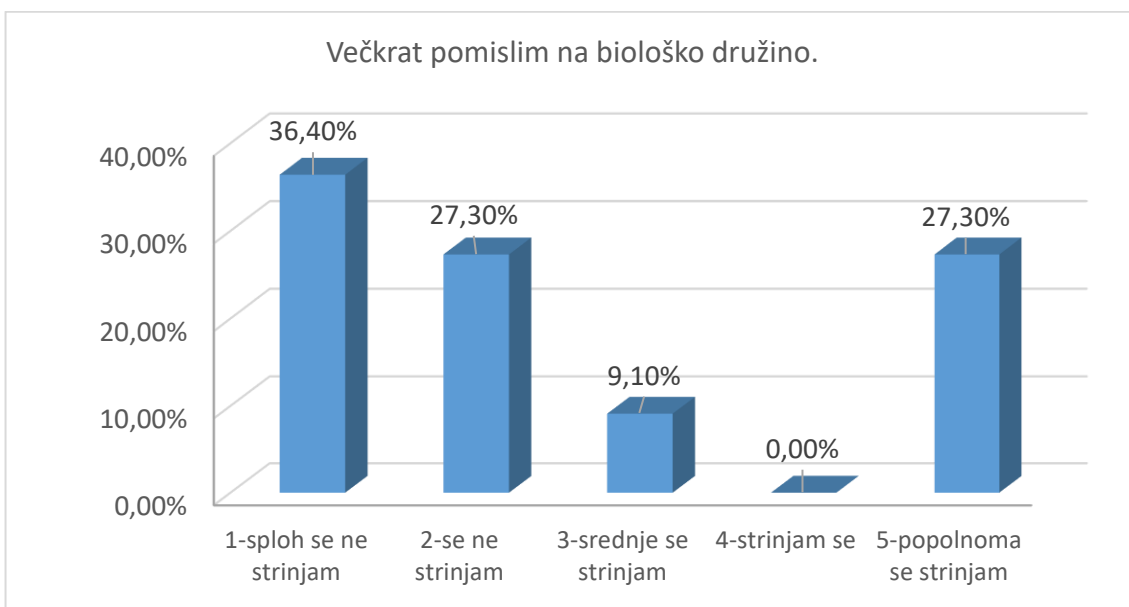
Iz grafikona 9 vidimo, da je skoraj polovica anketiranih otrok, ki so v rejništvu (45,5 %), odgovorila, da zaupajo svojim prijateljem, kadar pogrešajo svoje biološke starše, z oceno 1 (sploh se ne strinjam). Nekoliko manj kot ena petina otrok je odgovorila z oceno 2 (se ne strinjam), enako število otrok (18,20 %) pa je izbralo oceno 3 (srednje se strinjam) in oceno 5 (popolnoma se strinjam). Izračunano povprečje ocen znaša 2,3.

Grafikon 10. Ocene anketirancev trditve: *Počutim se drugačen/-na od svojih vrstnikov, ker odraščam v rejniški družini.*

Izračunano povprečje je 1,6.

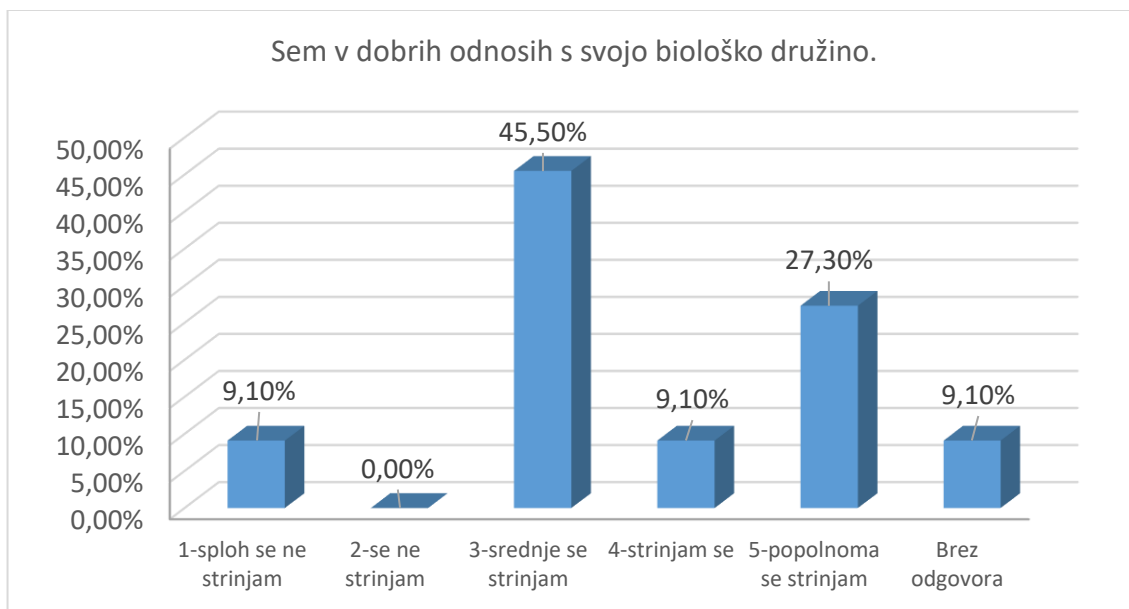
Rezultati kažejo (grafikon 10), da so anketiranci pri trditvi, da se počutijo drugačne od svojih vrstnikov, ker odraščajo v rejniški družini, največkrat (72,7 %) izbrali oceno 1 (sploh se ne strinjam). Druga najpogostejše izbrana ocena je bila 2 (se ne strinjam), za katero se je odločilo 18,2 % anketiranih. Z omenjeno trditvijo pa se popolnoma strinja 9,1 % anketiranih otrok v rejništvu. Izračunano povprečje je relativno nizko in znaša 1,6.

Grafikon 11. Ocene anketirancev trditve: *Večkrat pomislim na biološko družino.*

Izračunano povprečje je 2,6.

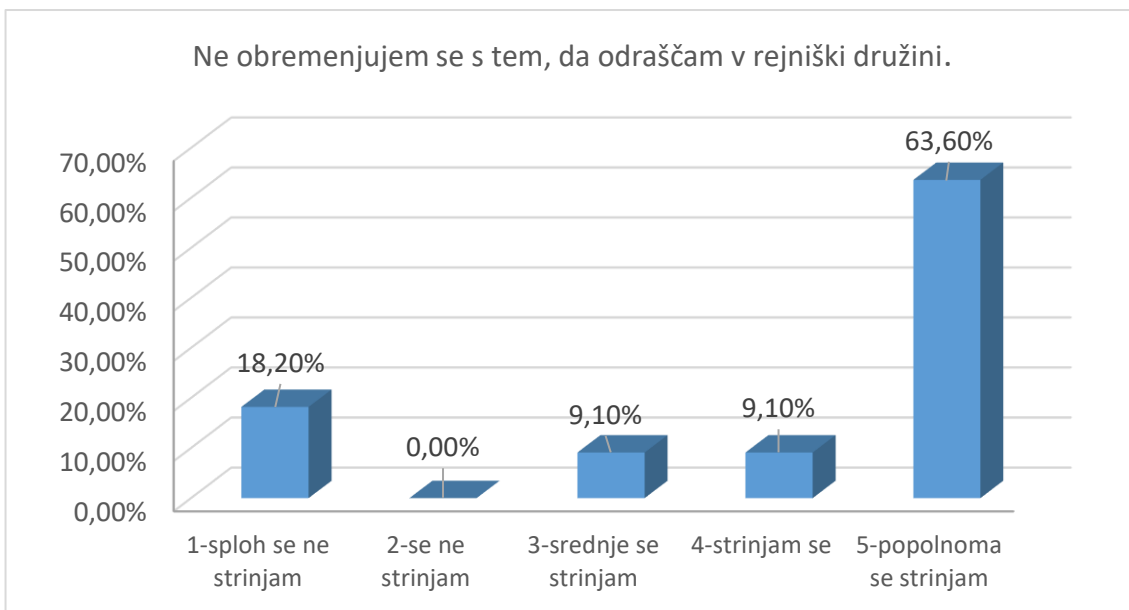
Grafikon 11 prikazuje, da je nekoliko več kot ena tretjina anketiranih otrok, ki so v rejništvu (36,4 %), pri trditvi, da večkrat pomislijo na biološko družino, izbrala oceno 1 (sploh se ne strinjam). Drugi najpogosteje izbrani oceni sta bili ocena 2 (se ne strinjam) in ocena 5 (popolnoma se strinjam). Za vsako se je odločilo 27,3 % anketiranih otrok, ki so v rejništvu. Povprečje znaša 2,6.

Grafikon 12. Ocene anketirancev trditve: *Sem v dobrih odnosih s svojo biološko družino.*

Izračunano povprečje znaša 3,5.

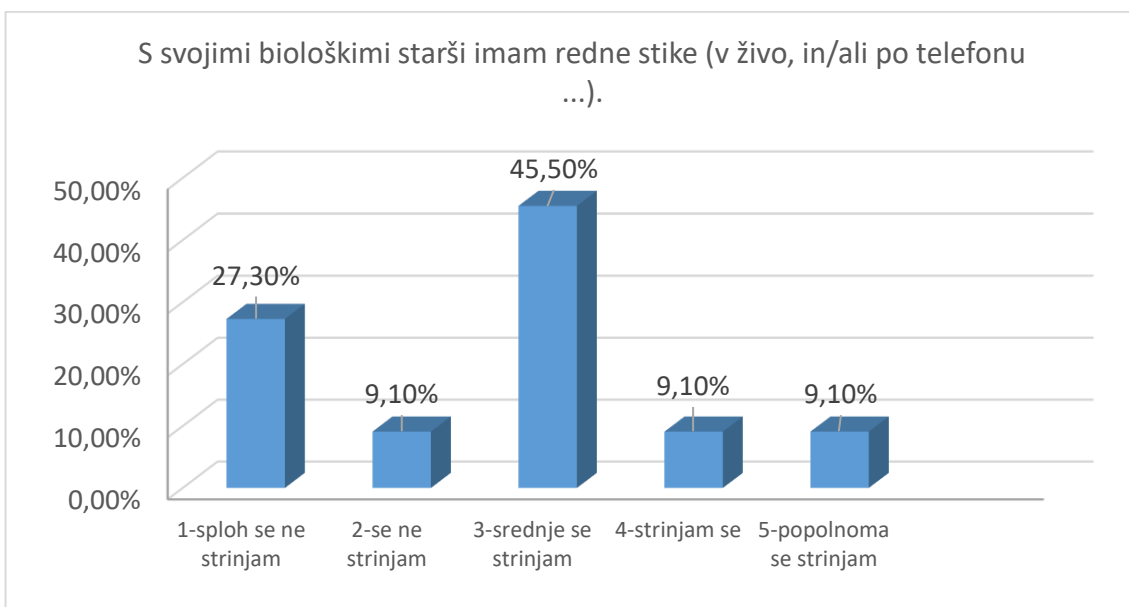
Rezultati kažejo (grafikon 12), da je bila najpogosteje (45,5 %) izbrana ocena pri trditvi, da so v dobrih odnosih s svojo biološko družino, ocena 3 (srednje se strinjam). Nekoliko manj anketirancev (27,3 %) je izbralo oceno 5 (popolnoma se strinjam). Izračunano povprečje je srednje visoko in znaša 3,5.

Grafikon 13. Ocene anketirancev trditve: *Ne obremenjujem se s tem, da odraščam v rejniški družini.*

Izračunano povprečje je 4,0.

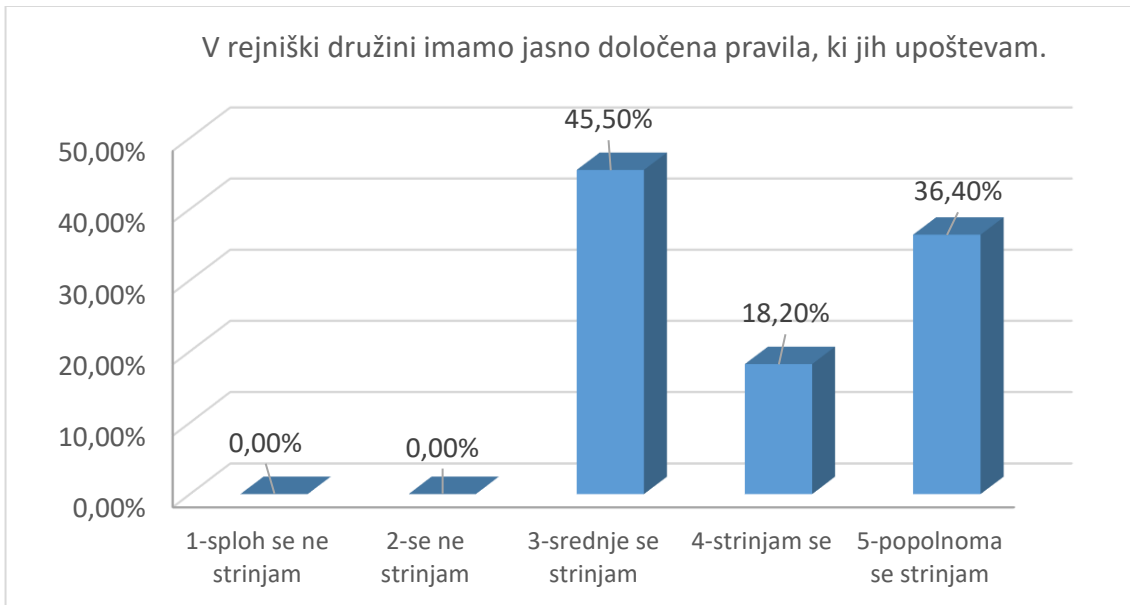
Iz grafikona 13 lahko razberemo, da je 63,6 % anketiranih otrok, ki so v rejništvu, trditev, da se ne obremenjujejo s tem, da odraščajo v rejniški družini, ocenilo z oceno 5 (popolnoma se strinjam). Nekoliko manj kot ena petina anketirancev (18,2 %) je izbralo oceno 1 (splah se ne strinjam). 9,1 % anketiranih otrok, ki so v rejništvu, pa je izbralo oceni 3 (srednje se strinjam) in 4 (strinjam se). Izračunano povprečje znaša 4,0.

Grafikon 14. Ocene anketirancev trditve: *S svojimi biološkimi starši imam redne stike (v živo, in/ali po telefonu ...).*

Izračunano povprečje je 2,6.

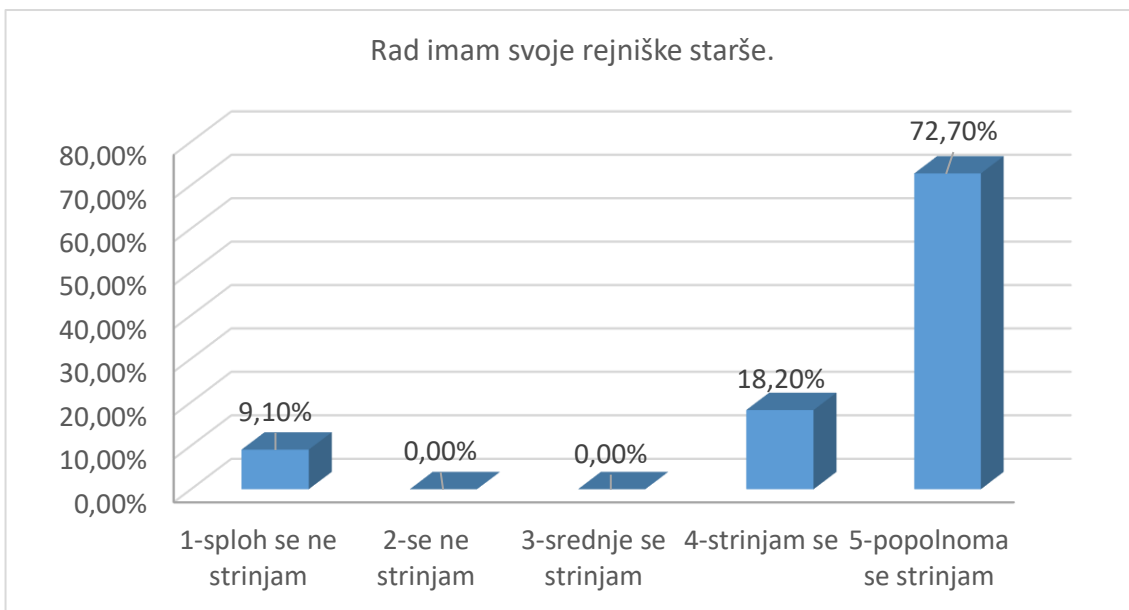
Iz grafikona 14 vidimo, da je nekoliko manj kot polovica anketiranih otrok, ki so v rejništvu, izbralo oceno 3 (srednje se strinjam). Druga najpogosteje izbrana ocena je bila ocena 1 (sploh se ne strinjam), za katero se je odločilo 27,3 % anketiranih. Za ocene 2 (sploh se ne strinjam), 4 (strinjam se) in 5 (popolnoma se strinjam) pa se je odločilo 9,1 % anketirancev. Izračunano povprečje znaša 2,6.

Grafikon 15. Ocene anketirancev trditve: V rejniški družini imamo jasno določena pravila, ki jih upoštevam.

Izračunano povprečje je 3,9.

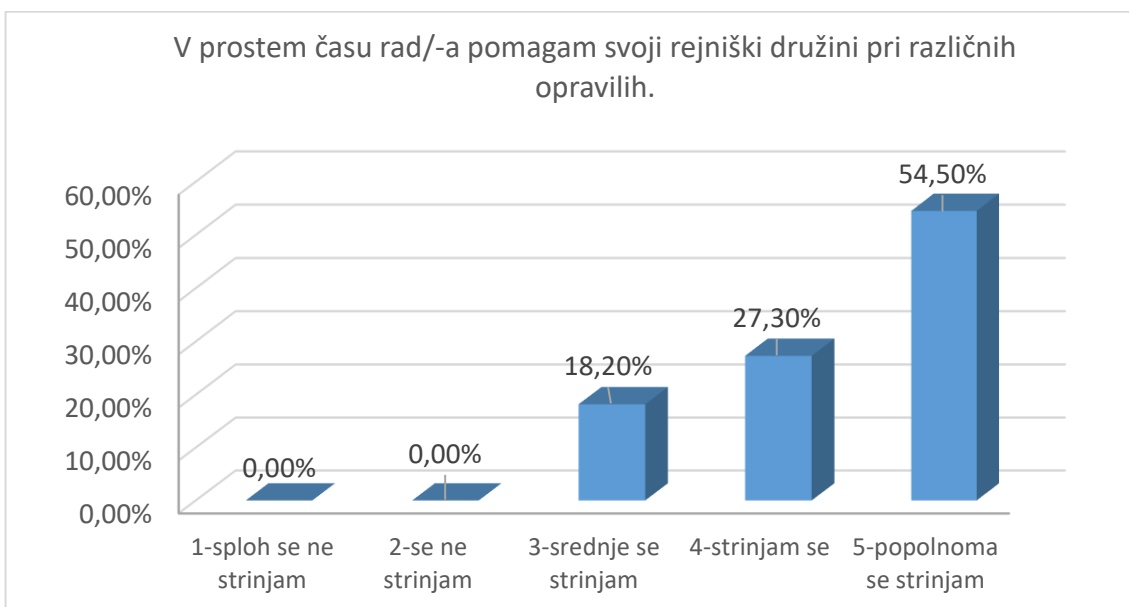
Rezultati kažejo (grafikon 15), da so anketiranci pri trditvi, da imajo v rejniški družini jasno določena pravila, ki jih upoštevajo, največkrat izbrali oceno 3 (srednje se strinjam). Druga najpogosteje izbrana ocena je bila 5 (popolnoma se strinjam), za katero se je odločilo 36,4 % anketiranih otrok v rejništvu. Ocen 1 in 2 ni izbral nihče. Izračunano povprečje je visoko in znaša 3,9.

Grafikon 16. Ocene anketirancev trditve: Rad imam svoje rejniške starše.

Izračunano povprečje je 4,5.

Grafikon 16 prikazuje, da je večina anketirancev (72,7 %) pri trditvi, da imajo radi svoje rejniške starše, izbrala oceno 5 (popolnoma se strinjam). 9,1 % anketiranih otrok v rejništvu pa je izbralo oceno 1 (splah se ne strinjam).

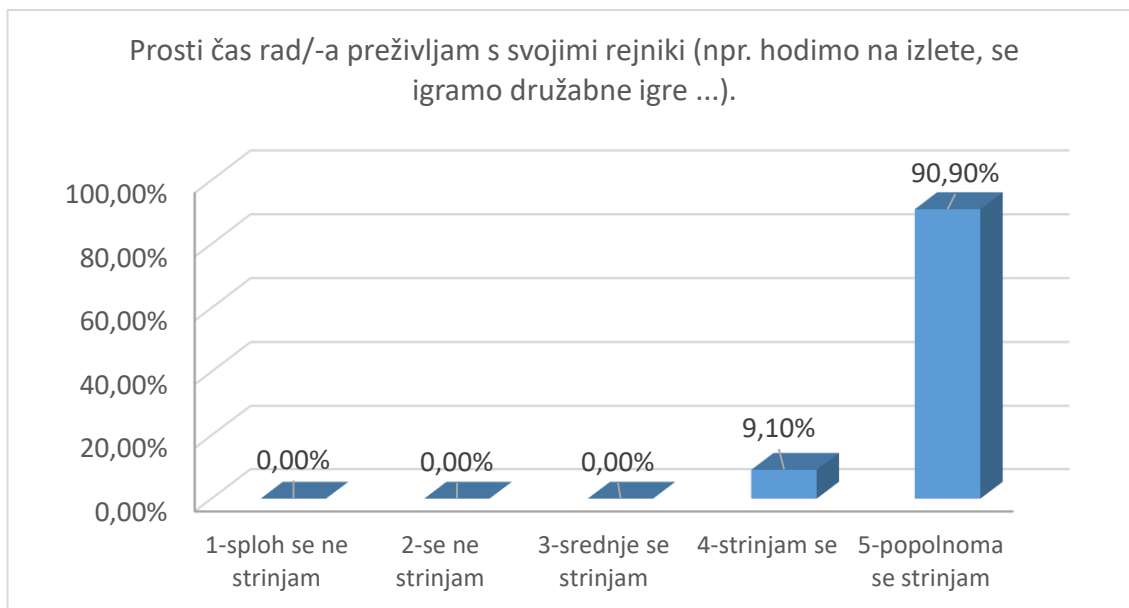

Grafikon 17. Ocene anketirancev trditve: V prostem času rad/-a pomagam svoji rejniški družini pri različnih opravilih.

Izračunano povprečje je 4,4.

Dobljeni rezultati (grafikon 17) kažejo, da je malo več kot polovica anketirancev (57,7 %) pri trditvi, da v prostem času radi pomagajo svoji rejniški družini pri različnih opravilih, izbrala

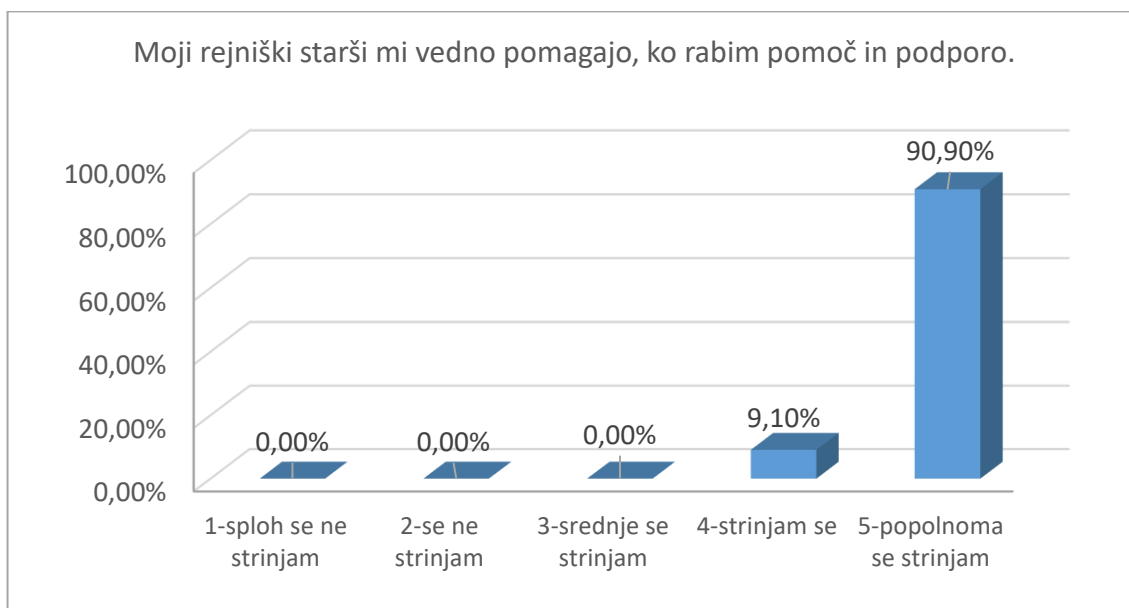
oceno 5 (popolnoma se strinjam). Noben anketiranec ni izbral ocene 1 (sploh se ne strinjam) ali ocene 2 (ne strinjam se). Tudi izračunano povprečje je visoko in znaša 4,4.

Grafikon 18. Ocene anketirancev trditve: Prosti čas rad/-a preživljam s svojimi rejniki (npr. hodimo na izlete, se igramo družabne igre ...).

Izračunano povprečje je 4,9.

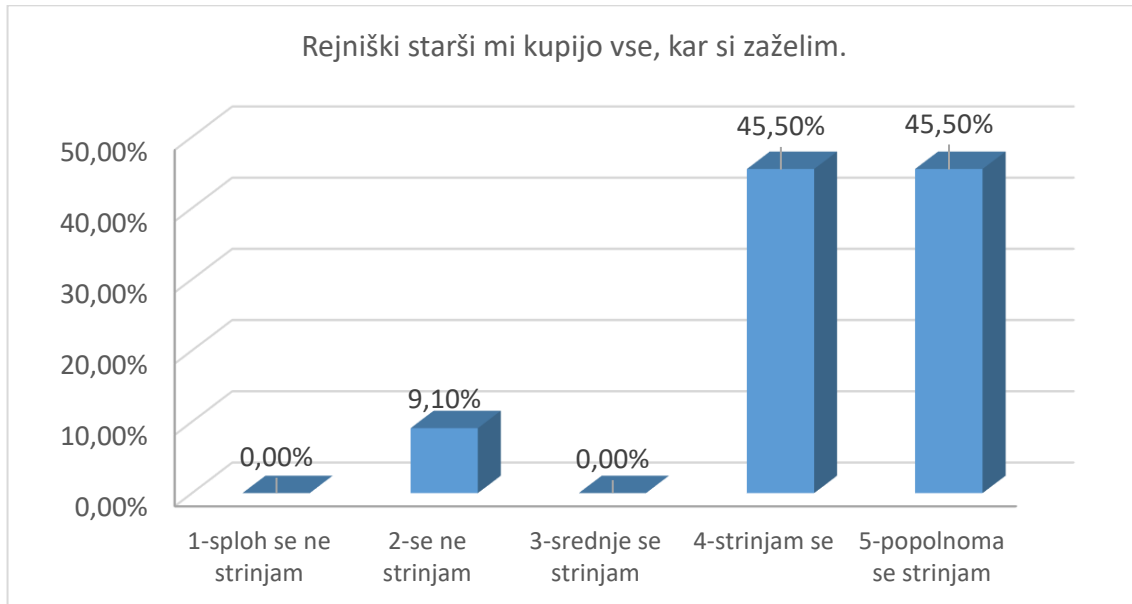
Grafikon 18 prikazuje, da je večina anketirancev (90,9 %) pri trditvi, da prosti čas radi preživljajo s svojimi rejniki (npr. hodijo na izlete, se igrajo družabne igre ...), izbrala oceno 5 (popolnoma se strinjam). Oceno 4 (strinjam se) je izbralo 9,10 % anketirancev. Ostalih ocen ni izbral nihče. Povprečje je zelo visoko in znaša 4,9.

Grafikon 19. Ocene anketirancev trditve: Moji rejniški starši mi vedno pomagajo, ko rabim pomoč in podporo.

Izračunano povprečje je 4,9.

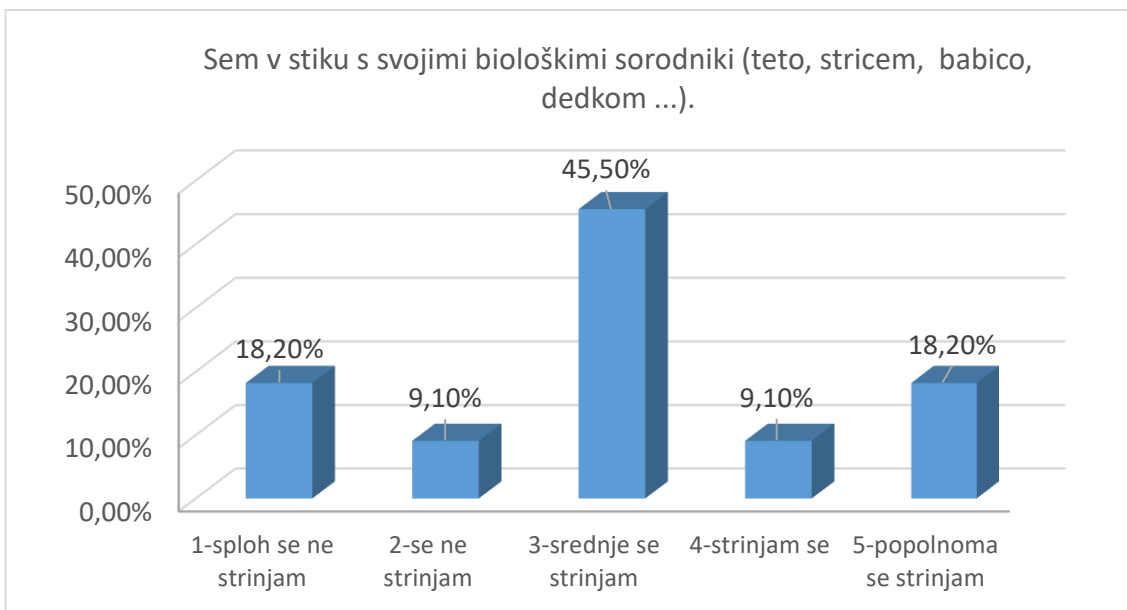
Rezultati kažejo (grafikon 19), da so anketiranci pri trditvi, da jim njihovi rejniški starši vedno pomagajo, ko rabijo pomoč in podporo, najpogosteje izbrali oceno 5 (popolnoma se strinjam). Noben anketiranec ni izbral ocen 1 (sploh se ne strinjam), 2 (se ne strinjam) ali 3 (srednje se strinjam). Izračunano povprečje je ponovno zelo visoko in znaša 4,9.

Grafikon 20. Ocene anketirancev trditve: *Rejniški starši mi kupijo vse, kar si zaželim.*

Izračunano povprečje je 4,3.

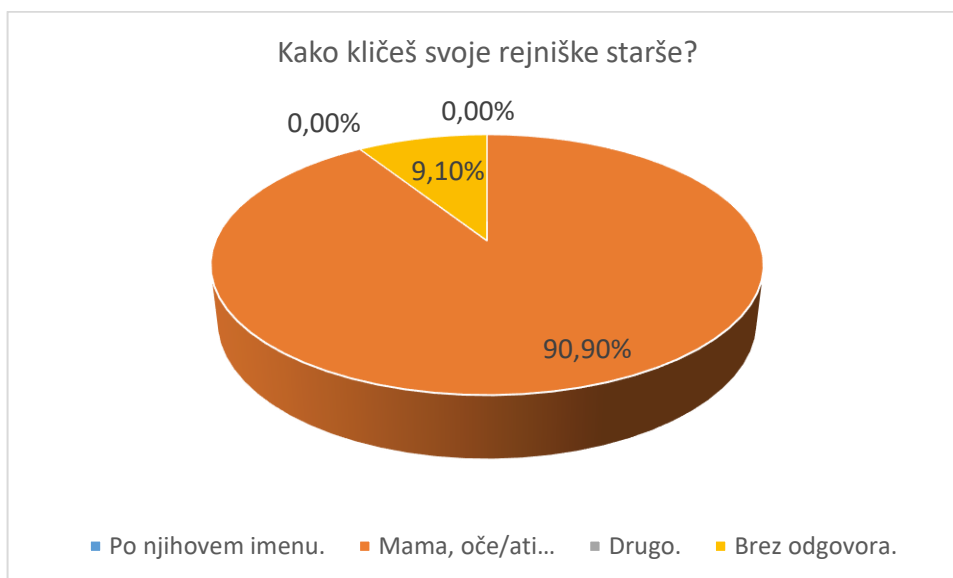
Iz grafikona 20 lahko razberemo, da je 45,5 % anketiranih otrok, ki so v rejništvu, trditev, da jim rejniški starši kupijo vse, kar si zaželi, ocenilo z oceno 5 (popolnoma se strinjam) ter enak odstotek anketirancev je izbral tudi oceno 4 (se strinjam). En anketiranec (9,1 %) pa je izbral oceno 2 (se ne strinjam). Nihče ni izbral ocene 1 (sploh se ne strinjam) in ocene 3 (srednje se strinjam). Izračunano povprečje ocen znaša 4,3.

Grafikon 21. Ocene anketirancev trditve: *Sem v stiku s svojimi biološkimi sorodniki (teto, stricem, babico, dedkom ...).*

Izračunano povprečje je 3,0.

Dobljeni rezultati kažejo (grafikon 21), da je 45,5 % anketiranih otrok, ki so v rejništvu, trditev, da so v stiku s svojimi biološkimi sorodniki, ocenilo z oceno 3 (srednje se strinjam). Nekoliko manj kot ena petina anketirancev (18,20 %) je izbrala oceno 5 (popolnoma se strinjam). 9,1 % anketiranih otrok, ki so v rejništvu, pa je izbralo oceno 2 (se ne strinjam) oz. oceno 4 (strinjam se). Izračunano povprečje znaša 3,0.

Grafikon 22. Odgovori anketirancev na vprašanje: *Kako kličeš svoje rejniške starše?*

Na podlagi odgovorov (grafikon 22) lahko vidimo, da je velika večina anketiranih otrok, ki so v rejništvu (90,9 %), izbrala odgovor, da svoje rejniške starše kličejo mama, oče/ati ... En anketiranec na to vprašanje ni odgovoril.

Na koncu anketnega vprašalnika za otroke v rejništvu sva dodala še vprašanje odprtega tipa, ki se je glasilo: *Kako doživljaš rejništvo (počutje, odnosi s prijatelji, sorodniki...)?* Vsebinsko podobne odgovore sva združila in dodala, kako pogosto se je odgovor pojavil. Posamične odgovore sva zapisala dobesedno, kot so jih napisali anketiranci.

Počutje in doživljanje rejništva:

- v redu, dobro (4-krat);
- odlično, zelo dobro (3-krat);
- lepo mi je, sem srečen/-na (3-krat);
- sedaj, ko odraščam, je težje, saj se mi poraja veliko vprašanj »Zakaj?« (1-krat);
- doživljam, kot da bi bila moja biološka družina, saj se počutim sprejeto (1-krat);
- nič posebnega, saj sem v rejništvu že od malega (1-krat).

Odnosi s prijatelji, sorodniki:

- imam veliko dobrih prijateljev (7-krat);
- s sorodniki nočem imeti stikov (1-krat);
- s sorodniki nimam stikov, ker se me izogibajo; babica mi je umrla (1-krat);
- s sorodniki sem v dobrih odnosih in jih imam rad (3-krat);
- v isti rejniški družini imam brata in sestrico (smo skupaj) ter še dve dekleti. Imamo se lepo; vsi mi pomagajo (1-krat).

3.2 POVZETEK INTERVJUJA Z OTROKOM V REJNIŠTVU

27. 1. 2022 je Isabella Fartek opravila intervju z otrokom v rejništvu. Otrok v rejništvu je ženskega spola in je v rejništvu 6 let. V nadaljevanju bova predstavila njeno doživljanje rejništva, vzrok za rejništvo, izzive, s katerimi se je soočala. Celoten intervju je zapisan v Prilogi 2.

Intervjuvanka je povedala, da je vzrok za njen prihod v rejniško družino alkohol in nasilje v biološki družini. Prvi dnevi rejništva so bili zanjo zelo težki in naporni, ker ni bila navajena pravil in ni imela urejenega življenja. S pomočjo rejnikov je čez čas začela sprejemati drugačen način življenja. Najtežje obdobje je bilo takoj na začetku, prvi dnevi rejništva, približno dva tedna. Nato se je vse počasi začelo razvijati na boljše, z rejniki so se veliko pogovarjali in jim je začela čedalje bolj zaupati.

Z rejniškimi starši ima zelo dober odnos, ker si med seboj pomagajo in se spodbujajo. Za to, da jima je lahko zaupala, je potrebovala kar nekaj časa (3 do 4 mesece), ker je bila zelo zaščitniška do svojih bioloških staršev. Rejnika kliče po njunih lastnih imenih, sta ji pa tudi ponudila, da ju lahko kliče »mama/oče«, če bi ji to bilo lažje. V rejništvu so skupaj z njo še drugi otroci in imajo zelo dobre odnose in si med seboj zaupajo.

Njeni odnosi z biološkimi starši so se, odkar je v rejniški družini, zelo izboljšali. Povedala nama je tudi, da o vrnitvi v biološko družino ne razmišlja, ker ji je v rejništvu dobro. Biološka starša ima rada, vendar njun način življenja ni zdrav in pravilen. Pogosto se pokličejo preko video klicev, med počitnicami pa ju obišče skoraj vsak teden. Za srečanja pa se običajno sprti dogovori s svojo rejnico.

Na začetku rejništva je intervjuvanka mislila, da je to nekaj »napačnega«, ker je bila edina v šoli v rejništvu. Njena učiteljica in tudi tesni prijatelji so bili žalostni, ker so mislili, da je to nekaj slabega. Dobila pa je tudi kar nekaj vprašanj, na katera je odgovorila, saj je nikoli ni bilo sram govoriti o tem. S pomočjo rejnikov in učiteljev v šoli je prestala to čustveno naporno obdobje. Med učenci pa so se našli posamezniki, ki so jo zbadali (da ne živi pri svoji družini, da je rejniški otrok ...). Te zbadljivke se je naučila preslišati.

Vsem, ki se soočajo s to izkušnjo, svetuje, da se o tem z nekom pogovorijo, prav tako pa rabijo rejniški otroci ljubezen in vztrajnost. Rejniki so potrebovali veliko potrpežljivosti z njo. Kar nekaj časa so imeli težave, vendar se je skozi pogovor vse to umirilo. Sčasoma se navadiš novega življenja v rejniški družini in razumeš, kaj je prav in kaj narobe.

3.3 REZULTATI ANKETNEGA VPRAŠALNIKA REJNIKOV

V nadaljevanju so prikazani kodirani odgovori anketiranih rejnikov na odprta vprašanja iz anketnega vprašalnika za rejnike. Rezultate predstavlja po vprašanjih s pomočjo tabel, v katerih so prikazane kategorije in kode. Posamezni odgovori oz. kode rejnikov so označeni s črko R in zaporedno številko (za vsakega rejnika posebej). V primeru vsebinsko zelo kratkih in podobnih odgovorov, sva le-te združila in zapisala po alinejah ter zraven pripisala frekvenco. Vsaki tabeli sledi opis rezultatov.

Tabela 3. *Odgovori anketiranih rejnikov na vprašanje: Koliko otrok imate v rejništvu in ali imate kaj bioloških otrok?*

ŠTEVILO OTROK V REJNIŠTVU IN BIOLOŠKIH OTROK
R 1: 3 otroke v rejništvu, 3 biološke otroke.
R 2: 5 otrok v rejništvu, 2 biološka otroka.
R 3: 4 otroke v rejništvu, 2 biološka otroka.
R 4: 2 otroka v rejništvu, 4 biološke otroke.
R 5: 1 otrok v rejništvu, 2 biološka otroka.
R 6: 1 otrok v rejništvu, brez bioloških otrok.
R 7: 4 rejniški otroci, 2 biološka otroka.
R 8: brez odgovora.
R 9: 2 otroka v rejništvu, 1 biološki otrok.

Iz tabele 3 vidimo, da imata 2 rejnika v rejništvu enega otroka, vsi ostali rejniki imajo v rejništvu več otrok (od 2 do največ 5 otrok). Vsi rejniki, razen enega, imajo svoje biološke otroke. Eden od rejnikov na to vprašanje ni odgovoril.

Tabela 4. *Odgovori anketirancev na vprašanje: Zakaj ste se odločili za rejništvo?*

ODLOČITEV ZA REJNIŠTVO
R 1: veselje do dela z otroki.
R 2: veselje do dela z otroki, želja po večji družini.
R 3: želja pomagati otrokom v stiski.
R 4: veselje do dela z otroki, pomoč družinam v stiski.
R 5: osebna okoliščina (skrb za družinskega člana).
R 6: osebna okoliščina (skrb za družinskega člana).
R 7: osebna okoliščina (skrb za družinske člane).
R 8: zaradi dolgčasa.
R 9: želja pomagati otrokom v stiski, poslanstvo celotne družine.

Iz tabele 4 vidimo, da so najpogostejši razlogi za rejništvo veselje do dela z otroki (3-krat), želja pomagati otrokom in družinam v stiski (3-krat) ter osebne okoliščine (3-krat).

Naslednje vprašanje se je glasilo: *Ali je bil postopek pridobitve rejništva zahteven?*

- Ni bilo težko oz. zahtevno (5-krat).
- Srednje zahtevno (2-krat).
- Bilo je težko/zahtevno (2-krat).

Iz odgovorov anketiranih rejnikov vidimo, da je največ od njih napisalo (5), da postopek pridobitve rejništva ni bil zahteven.

Odgovori anketiranih rejnikov na vprašanje: *Kako so Vašo odločitev o rejništvu sprejeli ostali družinski člani?*

- Pri odločitvi smo bili soglasni, vsi smo se strinjali (4-krat).
- Zelo dobro (2-krat).
- Pozitivno, dobro (2-krat).
- V rejništvu je vnukinja, ki je že živela pri nas (1-krat).

Iz odgovorov anketirancev vidimo, da so vsi družinski člani rejnikov sprejeli odločitev o rejništvu zelo dobro oz. pozitivno in so se z rejništvom strinjali. V enem primeru je otrok v rejništvu sorodnik in je že živel z družino.

Naslednje vprašanje se je glasilo: *Kako so se odzvali na to odločitev Vaši prijatelji in širša družina?*

- Dobro (6-krat).
- Srednje dobro (2-krat).
- Slabo (1-krat).

Iz odgovorov na vprašanje, kako se je odzvala na rejništvo širša družina in prijatelji, vidimo, da se je večina odzvala dobro oz. srednje dobro, le v enem primeru je bil odziv slab.

Tabela 5. *Odgovori anketirancev na vprašanje: Kakšni so bili za Vas prvi dnevi rejništva?*

DOŽIVLJANJE PRVIH DNEVOV REJNIŠTVA
R 1: izziv.
R 2: čudoviti.
R 3: težki, čustveno naporni dnevi (za otroka in rejnika).
R 4: velik dogodek – spoznavanje, prilagajanje, usklajevanje, veliko pogovora.
R 5: brez večjih sprememb, v rejništvo sem sprejela vnukinjo.
R 6: normalno.
R 7: brez večjih sprememb, rejništvo sorodnice.
R 8: težko.
R 9: naporno, prilagajanje, veliko novih izzivov.

Iz tabele 5 vidimo, da so trije rejniki zapisali, da so bili prvi dnevi težki, čustveno naporni. Eden izmed rejnikov je zapisal, da je bil izziv, en rejnik, da je bilo čudovito ter en rejnik, da je bil velik dogodek. Trije rejniki so zapisali normalno, brez večjih sprememb (rejništvo sorodnikov).

Tabela 6. *Odgovori na vprašanje: Koliko časa ste potrebovali Vi in otrok, da ste se navadili na skupno življenje v rejniški družini?*

TRAJANJE PRILAGODITVENEGA OBDOBJA
R 1: takoj.
R 2: zelo hitro, kot družina smo zaživel po enem letu.
R 3: odvisno od starosti otroka.
R 4: približno en mesec.
R 5: bili smo že navajeni skupnega življenja (rejništvo sorodnice).
R 6: zelo hitro.
R 7: bili smo že navajeni skupnega življenja (rejništvo sorodnice).
R 8: nekateri manj, nekateri pa tudi 4 mesece.
R 9: v kratkem času, mogoče dva meseca.

Iz odgovorov rejnikov v tabeli 6 vidimo, da je pet rejnikov zapisalo, da so se prilagodili takoj oz. zelo hitro (1–2 meseca), dva rejnika sta zapisala, da različno dolgo (npr. odvisno od starosti otroka, nekateri prej, drugi 4 mesece), 2 rejnika pa sta zapisala, da so že bili navajeni skupnega življenja (saj je v rejništvu sorodnik).

Naslednje vprašanje se je glasilo: *Ali so drugi člani družine otroka, ki je pri Vas v rejništvu, takoj sprejeli?*

- Da, takoj (8-krat).
- Brez odgovora (1-krat).

Vsi anketirani rejniki, ki so odgovorili na vprašanje, ali so drugi člani družine otroka, ki je pri njih v rejništvu takoj sprejeli, so odgovorili pritrdilno. En anketiranec na to vprašanje ni odgovoril.

Tabela 7. *Odgovori anketiranih rejnikov na vprašanje: Kakšne odnose imate z otrokovo biološko družino?*

ODNOSI REJNIKOV Z BIOLOŠKIMI DRUŽINAMI OTROK V REJNIŠTVU
R 1: pozitivni.
R 2: dobri odnosi; sem v stiku z biološkimi starši.
R 3: večinoma dobri odnosi, odvisno od bioloških staršev.
R 4: dobri odnosi, redni stiki.
R 5: imamo stike (vendar neurejene).
R 6: dobri.
R 7: /
R 8: uspešni.
R 9: trudimo se privabiti matično družino k sodelovanju.

Iz tabele 7 vidimo, da je šest anketiranih rejnikov odgovorilo, da imajo z biološko družino otroka pozitivne oz. dobre odnose. Dva rejnika sta zapisala, da so odnosi večinoma dobri oz. da imajo neurejene stike. En anketiran rejnik na to vprašanje ni dogovoril, eden je zapisal, da se trudijo, da bi vzpostavili sodelovanje.

Naslednje vprašanje se je glasilo: *Imate kaj težav z otrokovo biološko družino?*

- Ne (5-krat).
- Občasno – ne upoštevajo dogovorov; mislijo, da jim boš popolnoma odvzel otroka (3-krat).
- Brez odgovora (1-krat).

Iz odgovorov anketiranih rejnikov na vprašanje, ali imajo kaj težav z matično družino otroka, vidimo, da je 5 anketirancev odgovorilo z ne, trije so zapisali občasno in en anketiran rejnik ni odgovoril na to vprašanje.

Tabela 8. *Odgovori anketiranih rejnikov na vprašanje: Kako doživljate rejništvo?*

DOŽIVLJANJE REJNIŠTVA
R 1: poslanstvo.
R 2: poslanstvo, trenutno naporno zaradi majhnega otroka.
R 3: ne obžalujem svoje odločitve, za otroke bi naredila vse.
R 4: poslanstvo, ki me osrečuje; to moraš živeti.
R 5: plemenita dejavnost, s tem pomagamo otrokom brez družin.
R 6: zadovoljstvo, da pomagam otroku.
R 7: normalno.
R 8: zadovoljstvo, sreča.
R 9: poslanstvo, privilegirano delo.

Iz tabele 8 vidimo, da večina rejnikov rejništvo doživlja kot poslanstvo, plemenito ali privilegirano delo (5-krat), dva anketiranca sta zapisala zadovoljno, srečno, en anketiranec pa, da svoje odločitve ne obžaluje.

Tabela 9. *Odgovori anketiranih rejnikov na vprašanje: Kako ocenjujete Vaše odnose z otrokom, ki ga imate v rejništvu?*

OCENA ODNOSOV Z OTROKI V REJNIŠTVU
R 1: dobri odnosi.
R 2: majhen otrok je zelo navezan name, najstniki v puberteti zahtevajo svoje, so vzponi in padci.
R 3: poskušam imeti dobre odnose.
R 4: dobri odnosi.
R 5: do začetka pubertete so bili odnosi dobri, takrat se je začela vmešavati mama, odnosi so zdaj nekoliko slabši.
R 6: zelo pristni in dobri odnosi.
R 7: dobri odnosi.
R 8: odlični.
R 9: pristni, zaupni, ljubeči.

Iz tabele 9 vidimo, da je šest rejnikov zapisalo, da imajo z otrokom v rejništvu pozitivne odnose (odlični, dobri, pristni, ljubeči odnosi ...). Dva anketiranca sta zapisala, da je prišlo do sprememb v puberteti, en anketiranec je zapisal, da poskuša imeti dobre odnose.

Tabela 10. *Odgovori anketiranih rejnikov na vprašanje: Kaj za Vas pomeni, da je rejništvo uspešno?*

OCENA USPEŠNOSTI REJNIŠTVA
R 1: otrok se počuti varno, sprejeto, del družine; otrok se pripravi na samostojno življenje.
R 2: pozitivna čustva v družini.
R 3: otrok se osamosvoji, ustvari lastno družino, rad se vrača k rejnikom.
R 4: otroci čutijo pozitivna čustva, zaupajo rejnikom.
R 5: pozitivna čustva v družini (zadovoljstvo), otrok odraste v zdravo, zadovoljno, uspešno osebo.
R 6: otrok je zadovoljen in na pravi življenjski poti.
R 7: otrok se počuti dobro, sprejme rejnika.
R 8: otroci imajo radi rejnika.
R 9: otrok se uspešno vrne v matično družino; otrok se osamosvoji, ustvari lastno družino, rad se vrača k rejnikom.

Iz tabele 10 lahko razberemo, da je sedem rejnikov zapisalo, da je rejništvo uspešno, kadar so prisotna pozitivna čustva (doživlja jih otrok v rejništvu oz. vsi člani rejniške družine), pet

rejnikov je izpostavilo osamosvajanje otrok (otrok samostojno zaživi, odraste, si ustvari svojo lastno družino ...), dva rejniki sta zapisala, da se otroci v rejništvu radi vračajo.

Tabela 11. *Odgovori anketiranih rejnikov na vprašanje: Katere so po Vašem mnenju prednosti in slabosti rejništva?*

PREDNOSTI	SLABOSTI
R 1: pozitivni družinski vzorec, ki ga otrok lahko posnema.	R 1: zakonodaja.
R 2: povezanost, sodelovanje, v slogi je moč.	R 2: zavračanje romskih otrok, plačevanje (življenjski stroški se dvigajo, plačilo pa ne).
R 3: pozitivni družinski vzorec, ki ga otrok lahko posnema.	R 3: odločanje bioloških staršev.
R 4: /	R 4: /
R 5: pomoč otroku pri odraščanju in premagovanju težav.	R 5: slabo plačilo, rejništvo ni cenjeno zadosti.
R 6: pomoč in vzgoja otroka.	R 6: /
R 7: /	R 7: /
R 8: otroku omogočiš normalno življenje.	R 8: ljubezen do bioloških staršev.
R 9: delanje v prid otroka.	R 9: možnost odločanja sodišča v imenu otroka o življenjskih odločitvah (nova zakonodaja).

Iz tabele 11 lahko vidimo, da so kot prednosti anketirani rejniki najpogosteje navedli pozitivni družinski vzorec in pomoč otrokom pri odraščanju. Pri slabostih rejništva pa so navedli zakonodajo, plačilo rejništva in da rejništvo ni zadosti cenjeno.

Tabela 12. *Odgovori anketiranih rejnikov na vprašanje: S katerimi stresnimi situacijami se soočate?*

STRESNE SITUACIJE
R 1: nov zakon.
R 2: učne težave, pomankanje spanca, številni prevozi (terapije, krožki ...).
R 3: obiski sodišč.
R 4: učne težave.
R 5: puberteta, težave v šoli (neopravičeno izostajanje od pouka), neupoštevanje mej.
R 6: brez stresnih situacij.
R 7: /
R 8: trenutno ni večjih stresnih situacij (otroci v rejništvu so mlajši).
R 9: zmerjanje v šoli.

Iz tabele 12 razberemo, da so najpogostejši odgovori anketiranih rejnikov povezani s šolo, npr. učne težave in druge težave v šoli (zmerjanje, neopravičeno izostajanje od pouka). En anketiranec na to vprašanje ni dogovoril, eden je napisal, da ni stresnih situacij.

Naslednje vprašanje se je glasilo: *Kdo Vam je v stresnih situacijah v pomoč?*

- Svetovalci CSD in drugi strokovnjaki (5-krat).
- Družinski člani – partner, sestra ... (4-krat).
- Šolska svetovalna služba (1-krat).

Iz odgovorov na vprašanje, kdo je rejnikom v stresnih situacijah v pomoč, sta bila najpogostejša odgovora svetovalci CSD ter družinski člani.

Tabela 13. *Odgovori anketiranih rejnikov na vprašanje: Kaj bi na podlagi Vaših izkušenj svetovali tistim, ki se odločajo za rejništvo?*

NASVETI BODOČIM REJNIKOM
R 1: pripravljenost za izzive in iskanje pomoči tudi izven rejniške družine.
R 2: odločitev naj bo premišljena; pridobiti informacije o rejništvu iz prve roke; znebiti se predsodkov do drugačnih otrok (romski otroci, otroci s posebnimi potrebami ...), ljubezen do otrok.
R 3: ljubezen do otrok, empatija.
R 4: ljubezen do otrok, strpnost in spoštovanje matične družine; strinjanje vseh članov družine z rejništvom.
R 5: otroka sprejeti kot svojega, brez delanja razlik; pripravljenost živeti in delati z otrokom 24 h na dan.
R 6: opravljanje dejavnosti profesionalno in v dobrobit otroka.
R 7: /
R 8: strpnost, razumevanje in ljubezen.
R 9: ljubezen do otrok in sebe, potrpežljivost.

Iz tabele 13 vidimo, da so rejniki kot najpogostejši nasvet bodočim rejnikom zapisali, da je potrebna ljubezen do otrok (5-krat). Zapisali so še, da je potrebna strpnost, premišljena odločitev, pripravljenost delovati v dobrobit otroka, živeti in delati z otrokom 24 ur ter razumevanje.

3.4 POVZETEK INTERVJUJA S SOCIALNO DELAVKO CSD LJUBLJANA

30. 11. 2021 sva opravila intervju na daljavo s socialno delavko CSD Ljubljana Uršulo Jerše. S pomočjo intervjuja sva pridobila nekaj pomembnih informacij o rejništvu, ki jih bova predstavila v nadaljevanju. Celoten intervju je v Prilogi 4.

Svetovalna delavka CSD Ljubljana na podlagi izkušenj meni, da se polovica rejnikov odloči za rejništvo zato, ker čutijo, da bi radi pomagali in naredili nekaj več za družbo. Srečuje pa tudi mlade pare, ki se odločajo za rejništvo, ker ne morejo imeti lastnih otrok, postopek posvojitve

pa je v Sloveniji zahteven. Po njenih izkušnjah se pari in posamezniki odločajo za rejništvo zaradi pozitivnih motivov, vendar se mnogokrat izkaže, da so zadaj prikriti tudi negativni motivi, kot so posvojitve, denar, blaženje odnosne stiske itd. To se predvsem pokaže, ko nastopijo težave v rejniškem odnosu.

Povedala nama je, da so vzroki za namestitev otroka v rejniško družino običajno alkohol ali druge prepovedane substance, nasilje v družini, včasih tudi neurejene bivalne razmere in da starši ne zmorejo poskrbeti za svoje otroke. Dodala je, da starši običajno ovirajo postopek, saj nimajo uvida, da otroku škodujejo. Včasih starši tudi grozijo z odvetniki in tožbami, vendar je pomembno, da je na prvem mestu dobrobit otroka. Odvzem otrok poteka hitro in običajno otroka najprej odpeljejo v krizni center in nato v rejniško družino. Če so starši pripravljeni narediti spremembo, se sčasoma organizirajo redna srečanja otrok s starši. Na žalost, po njenih izkušnjah, sodeluje malo staršev.

Kot največje izzive vidi, da so otroci običajno vajeni skrbeti sami zase, nimajo občutka varnosti in ko pridejo v družino, ki skrbi zanj in otroku nudi vse potrebno, je to za otroka čisto novo okolje, na katerega se mora prilagoditi in to sprejeti. Na začetku je obdobje »medenih tednov«, kar pomeni, da se otrok dobro vključi. Potem pa pride do težav – otroci začnejo nagajati, mislijo da niso vredni ljubezni, imajo slabo samopodobo ... Običajno traja kar nekaj časa, da se otroci začnejo ceniti, zaradi vseh slabih izkušenj iz preteklosti.

Socialna delavka meni, da je v rejništvu že nekaj let približno enako število otrok. Vedno pogostejše pa so prekinitve rejniških dejavnosti (predvsem v obdobju najstništva). Otroci razvijejo občutek hvaležnosti, ne uspejo pa razviti pristnih medosebnih odnosov. Vsem, ki se odločajo za rejništvo, svetuje, naj je odločitev njihova, naj sodelujejo z otrokom in zorijo, se osebno razvijajo skupaj z otrokom, ob pojavu težav naj ne obtožujejo samo otroka in predvsem, da so pripravljeni sprejeti mnoge izzive, ki jih rejništvo prinese v partnerski odnos.

4 DISKUSIJA

V sklopu raziskovalne naloge sva želela izvedeti več o rejništvu, izzivih, s katerimi se srečujejo rejniki in otroci v rejništvu ter kako se z njimi soočajo. V ta namen sva anketirala otroke v rejništvu in rejnike. Da bi поблиžje spoznala izkušnjo otrok v rejništvu, sva opravila tudi intervju z mladostnico, ki je že 6 let v rejništvu. Poleg mnenja rejnikov in otrok v rejništvu sva želela dobiti še vpogled z vidika socialnih delavcev CSD, saj se vsakodnevno srečujejo z obema anketiranima skupinama ter imajo znanje in izkušnje s področja rejništva, zato sva opravila intervju s socialno delavko CSD.

V raziskovalni nalogi sva na podlagi strokovne literature zastavila 8 hipotez, ki jih bova na podlagi dobljenih rezultatov potrdila ali ovrgla.

Prva hipoteza se je glasila, **da se je večina rejnikov odločila za izvajanje rejništva iz pozitivnih motivov (ljubezen in sočutje do otrok, razširitev lastne družine, želja po izvajanju poklica, ki se ukvarja z otroki ...).**

Dobljeni rezultati kažejo (tabela 4), da so vsi, razen enega rejnika, navedli pozitivne motive za rejništvo, in sicer: veselje do dela z otroki, želja pomagati otrokom in družinam v stiski ter osebne okoliščine (skrb za družinskega člana). Eden izmed rejnikov pa je navedel kot motiv za izvajanje rejništva dolgčas. Slednje meniva, da je neprimeren motiv. Tudi socialna delavka CSD je v intervjuju izpostavila, da se po njenih izkušnjah pari in posamezniki odločajo za rejništvo zaradi pozitivnih motivov, vendar se mnogokrat pozneje izkaže, da so zadaj prikriti tudi negativni motivi (npr. posvojitve, denar, blaženje odnosne stiske itd.). To se predvsem pokaže, ko nastopijo težave. Na podlagi dobljenih rezultatov lahko potrdimo najino prvo hipotezo, saj se večina rejnikov za rejništvo odloča iz pozitivnih motivov.

Na podlagi informacij, ki sva jih pridobila iz intervjuja s socialno delavko in strokovne literature, sva mnenja, da je zelo pomembna strokovna pomoč rejniškim družinam. Kot je povedala Jeršetova, se v težkih obdobjih lahko izkažejo manj primerni motivi za rejništvo, zato so strokovni delavci CSD pomembni, saj lahko s svojim strokovnim znanjem svetujejo, pomagajo in po potrebi ukrepajo.

Zanimalo naju je tudi, ali se je rejnikom zdel postopek pridobitve dovoljenja za izvajanje rejniške dejavnosti zahteven. Pet anketiranih rejnikov je ocenilo, da postopek ni bil težek oz. zahteven, dva kot srednje zahteven in dva kot težek oz. zahteven.

Druga hipoteza se je glasila, **da je večina družinskih članov rejnikov, njihova širša družina in prijateljev pozitivno sprejela odločitev o rejništvu.**

Anketiranim rejnikom sva zastavila dve vprašanji, in sicer: kako se je odzvala na odločitev o rejništvu ožja družina in kako so to odločitev sprejeli širša družina in prijatelji. Iz odgovorov anketiranih rejnikov vidimo, da so vsi družinski člani sprejeli odločitev o rejništvu zelo dobro

oz. pozitivno in so se z rejništvom strinjali. Iz odgovorov anketiranih rejnikov na vprašanje, kako se je odzvala na rejništvo širša družina in prijatelji, vidimo, da se je odzvala dobro oz. srednje dobro, le v enem primeru je bil odziv slab. Na podlagi opisanih rezultatov lahko potrdiva najino drugo hipotezo. Meniva, da je podpora družine ključnega pomena, saj prihod rejniškega otroka v družino vpliva na vse družinske člane, zato je pomembno, da se tudi vsi s tem strinjajo. Tudi eden izmed anketiranih rejnikov je izpostavil (tabela 13), da je pomembno strinjanje vseh članov družine z rejništvom.

Tretja hipoteza se je glasila, **da so bili prvi dnevi rejništva za večino rejnikov in otrok v rejništvu čustveno naporni in težki, a so se hitro navadili skupnega življenja.**

Iz tabele 5 lahko razberemo, kakšni so bili prvi dnevi rejništva za rejnike. Mnenja rejnikov so bila različna. Štirje rejniki so navedli, da so bili prvi dnevi težki, čustveno naporni, predvsem pa je bilo potrebno veliko prilagajanja. Pri dveh rejnikih je šlo za rejništvo družinskega člana, zato do večjih sprememb ni prišlo. Eden izmed rejnikov pa je navedel, da so bili prvi dnevi čudoviti.

Iz intervjuja z otrokom v rejništvu sva prav tako izvedela, da so se intervjuvanki zdeli prvi dnevi rejništva zelo težki, ker ni bila navajena pravil in ni imela urejenega življenja. Najtežje obdobje se ji je zdelo na začetku, prvi dnevi rejništva, približno dva tedna. Nato pravi, da so se stvari počasi začele izboljševati.

Iz anketnega vprašalnika za otroke v rejništvu vidimo, da so se tudi ostali anketirani otroci v rejništvu hitro navadili na življenje v rejniški družini. To lahko razberemo iz grafikona 4, kjer vidimo, da je kar 90,9 % anketiranih otrok izbralo oceno 5, kar pomeni, da se popolnoma strinjajo s tem.

Tudi anketirani rejniki (tabela 6) so ocenili, da se je večina od njih na skupno življenje v rejniški družini hitro navadila. Dva rejnika sta že bila navajena skupnega življenja (rejništvo sorodnika), dva rejnika pa sta ocenila, da je bilo prilagoditveno obdobje različno dolgo (odvisno od starosti otroka). Na podlagi opisanih rezultatov lahko potrdiva najino tretjo hipotezo.

Pomembno se nama zdi tudi mnenje socialne delavke, ki ga ima na podlagi svojih izkušenj z rejniškimi družinami. Otroci v rejništvo prihajajo iz družin, v katerih niso primerno skrbeli za njih (otroci so morali poskrbeti sami zase) in niso mogli uživati v otroštvu. Otroci so vajeni, da poskrbijo zase, nimajo občutka varnosti in ko pridejo v družino, ki poskrbi za njih in jim nudi vse potrebno, je to za otroke čisto novo okolje, na katerega se morajo prilagoditi in ga sprejeti. Zato v začetku pride do obdobja »medenih tednov«, kar pomeni, da se otrok dobro vključi. Potem pa običajno pride do zapletov (otroci začnejo nagajati, mislijo, da niso vredni ljubezni, imajo slabo samopodobo ...). Zdi se nama pomembno, da so rejniki seznanjeni tem, da po obdobju »medenih tednov« običajno pridejo čustveno naporni dnevi, saj se lahko potem na to obdobje boljše pripravijo.

Zanimalo naju je tudi, kako se kasneje otroci počutijo v rejniških družinah, kako doživljajo rejništvo in kakšni so odnosi med rejniškimi starši in otroki. V nadaljevanju bova predstavila odgovore na vprašanja z omenjenih področij.

Četrta hipoteza se je glasila, **da v večini rejniških družinah prevladujejo dobri odnosi, otroci pa se v rejniških družinah počutijo varno in sprejeto.**

Rezultati grafikonov 3, 5 in 19 so naju pozitivno presenetili. Iz teh grafikonov lahko razberemo, da se otroci v rejništvu počutijo varno in sprejeto in zaupajo svojim rejniškimi staršem. Izvedeli pa smo tudi, da jim rejniški starši vedno pomagajo, ko rabijo pomoč in podporo. To lahko vidimo iz rezultatov teh treh grafikonov, saj so vsi anketirani otroci v rejništvu te trditve ocenili z oceno 4 (strinjam se) in 5 (popolnoma se strinjam). Prav tako pa so pri teh trditvah povprečja zelo visoka in se gibljejo od 4,8 do 4,9.

Pri anketnem vprašalniku za otroke v rejništvu se je zadnje vprašanje glasilo: Kako doživljaš rejništvo? Najpogostejši odgovori anketirancev so bili: v redu, dobro (4 -krat), odlično, zelo dobro (3-krat), lepo mi je, sem srečen (3-krat). Eden izmed anketirancev pa je tudi navedel, da to doživlja, kot da bi bila njegova biološka družina. Iz vseh teh odgovorov lahko razbereva, da se otroci v rejništvu počutijo varno in sprejeto.

Anketirane otroke v rejništvu sva prosila, da ocenijo trditev: rad imam svoje rejniške starše. Iz njihovih odgovorov (grafikon 16) vidimo, da se večina od njih s to trditvijo popolnoma strinja, le en anketiranec je izbral oceno 1 (sploh se ne strinjam). Iz grafikona 23 pa vidimo, kako otroci v rejništvu kličejo svoje rejniške starše. Le en anketiranec ni odgovoril na to vprašanje, vsi ostali pa so izbrali odgovor »Mama, oče/ati ...«. Tudi slednje kaže na tesne odnose.

Tudi mladostnica v rejništvu, s katero sva opravila intervju, navaja, da ima s svojimi rejniškimi starši zelo dober odnos, ker si med seboj pomagajo in se spodbujajo. Takšen odnos pa je zgradila z rejnikoma s pomočjo pogovora.

O odnosih v rejniški družini sva povprašala tudi drugo anketirano skupino – rejnike. Šest rejnikov (večina) je podobnega mnenja kot otroci v rejništvu, saj menijo, da so njihovi odnosi pristni, ljubeči, dobri in odlični (tabela 9). Dva rejnika pa sta izpostavila, da je do sprememb v odnosu prišlo v času pubertete (odnosi so se skrhalo). Tudi v intervjuju s socialno delavko CSD Ljubljana sva izvedela, da velikokrat pride do odpovedi rejniških pogodb ravno v najstniških letih, zato lahko sklepava, da je to tudi obdobje, ko je potrebno vložiti največ truda in časa v dobre odnose in premagovanje različnih izzivov. Eden izmed rejnikov pa poskuša imeti dobre odnose. Meniva pa, da tako kot v vseh družinah občasno prihaja do težav in konfliktov, enako velja tudi za rejniške družine. Pomembno pa se nama zdi, da se vsi člani družine trudijo le-te reševati na primeren način.

Iz grafikona 1 vidimo, da imajo vsi anketirani otroci v rejništvu poleg sebe v rejništvu vključene še druge rejniške otroke. Zanimalo naju je, kakšni so odnosi med otroki v rejništvu. Iz rezultatov (grafikon 2) vidimo, da so odnosi z ostalimi otroki v rejništvu dobri, saj je izračunano povprečje

visoko (4,5). Nihče od anketiranih otrok ni izbral ocen 1 ali 2. Tudi iz intervjuja z mladostnico v rejništvu vidimo, da ima zelo dobre odnose z drugimi otroki v rejništvu in si zaupajo. Pravi, da so kot »prave sestre«. Ti rezultati so vsekakor spodbudni in pozitivni. Tudi sama imava sorojence in zato veva, kako pomemben je dober odnos z njimi in kako pomemben del najinih življenj so.

Na podlagi opisanih rezultatov lahko potrdiva najino četrto hipotezo, saj je večina anketiranih rejnikov kot tudi otrok v rejništvu ocenila, da so odnosi v rejniških družinah dobri, otroci pa se v rejniških družinah počutijo varno in sprejeto.

Predpostavila sva, da ima večina rejnikov in otrok vzpostavljene pozitivne odnose z otrokovo biološko družino.

Rejništvo je posebna oblika varstva otrok, ki jim je potrebna oskrba in vzgoja pri osebah, ki niso njihovi starši (Žumer, 2016). Iz intervjuja s strokovno delavko CSD sva izvedela, da so v Sloveniji najpogostejše okoliščine za namestitev otroka v rejniško družino alkohol ali druge prepovedane substance, nasilje v družini, včasih pa tudi neurejene bivalne razmere in da starši ne zmorejo ustrezno poskrbeti za svoje otroke. Marsikdaj imajo starši psihične ali duševne težave. Vse omenjeno zagotovo pušča posledice v odnosih med otroki in njihovimi starši. Po odvzemu otroka in namestitvi v rejniško družino meniva, da starši želijo ponovni stik s svojim otrokom, zato se poskušajo spremeniti in izboljšati svoje življenje oz. okoliščine, ki so privedle do odvzema otroka. Na podlagi tega sva predpostavila, da ima večina rejnikov in otrok po določenem obdobju vzpostavljene pozitivne odnose z otrokovo biološko družino.

Iz dobljenih rezultatov (grafikon 12) vidimo, da so otroci v rejništvu ocenili, da so v srednje dobrih odnosih s svojo biološko družino (izračunano povprečje je 3,5).

Pri trditvi, da večkrat pomislijo na biološko družino (grafikon 11), je bilo izračunano povprečje 2,6, kar je nekoliko pod srednjo vrednostjo. Večina anketiranih otrok v rejništvu torej ne misli zelo pogosto na svoje biološke starše (7 otrok je izbralo oceni 1 in 2). Ta odgovor naju je nekoliko presenetil, saj sva pričakovala, da otroci v rejništvu pogosteje razmišljajo o svojih bioloških starših. Mogoče je razlog v tem, da so spomini na biološko družino »boleči« in zato ne želijo razmišljati o njih, hkrati pa se morda zavedajo, da rejniška družina dobro poskrbi za njih. Iz strokovne literature pa sva izvedela tudi, da so otroci v rejništvu pogosto lahko »razcepljeni« med rejniške in biološke starše ter jim je težko zaradi tega. Slednje je lahko tudi vzrok, zakaj raje ne razmišljajo veliko o svojih bioloških starših.

Iz odgovorov anketirancev na naslednje vprašanje, pa tudi vidimo, kako pogosti so stiki z biološkimi starši. Pri trditvi, da s svojimi biološkimi starši imajo redne stike (v živo in/ali po telefonu ...), je izračunano povprečje 2,6, kar je ponovno nekoliko pod srednjo vrednostjo (grafikon 14). Iz tega sklepava, da večina otrok nima rednih stikov z biološkimi starši (le dva otroka sta izbrala oceno 4 in 5). Predpostavljava, da je to odvisno predvsem od tega, kakšno je »stanje« v biološki družini in kako starši sodelujejo.

Po izkušnjah socialne delavke CSD Ljubljana, ali je starš pripravljen narediti spremembo, traja približno 1 do 2 leti, da starši sprejmejo, da je otrok v rejništvu in da mu je tam boljše. Takrat se tudi organizirajo redna srečanja otrok s svojimi biološkimi starši. Če pa starši ne sodelujejo in ne sprejmejo ponujene pomoči, običajno ostanejo nezadovoljni in jezni. Žal po njenih izkušnjah sodeluje malo staršev (približno ena desetina). S tem lahko poveževa rezultat ocene, zakaj večina otrok nima pogostejših stikov s svojimi biološkimi starši.

Iz grafikona 21 vidimo, da je podobno tudi na področju stikov z drugimi biološkimi sorodniki (npr. starimi starši). Tudi tukaj je povprečje srednje visoko (3,0), kar kaže na to, da ima največ otrok občasne stike z biološkimi sorodniki. Pri anketnem vprašalniku za otroke v rejništvu je bilo zadnje vprašanje odprtega tipa. Tudi pri tem vprašanju je eden izmed anketirancev navedel, da s sorodniki noče imeti stika, spet drugi pa, da se ga sorodniki izogibljejo, babica pa mu je umrla.

Zanimalo naju je tudi, ali se otroci v rejništvu želijo vrniti v svojo biološko družino. Iz rezultatov grafikona 8 vidimo, da je izračunano povprečje pri tej trditvi nizko (1,8), kar pomeni, da se večina otrok ne želi vrniti v svojo biološko družino. Le eden od anketiranih otrok je izbral oceno 5, kar pomeni, da se popolnoma strinja s tem, da se želi vrniti v svojo biološko družino. Ta rezultat naju je prav tako presenetil, saj sva pričakovala, da se več otrok želi vrniti v svojo biološko družino. Tudi mladostnica, ki je v rejništvu, je v intervjuju povedala, da se ne želi vrniti k biološkim staršem. Dodala je, da ji je v rejniški družini dobro in da je življenjski stil njenih bioloških staršev nepravilen in nezdrav. Čeprav ima rada biološke starše, se kljub temu ne želi vrniti. Najverjetneje je razlog, da se tudi večina ostalih otrok, ki so v rejništvu, ne želi vrniti v svojo biološko družino, enak, torej da vidijo določene težave v biološki družini in so spoznali, da jim je v rejniški družini dobro.

Anketirane rejnike sva tudi povprašala, v kakšnih odnosih so oni z biološko družino otroka in ali se v tem odnosu pojavljajo kakšne težave. Iz tabele 7 vidimo, da je največ rejnikov (6) ocenilo odnose z biološko družino kot dobre, dva rejnika kot srednje dobre, eden pa je zapisal, da se še trudijo vzpostaviti sodelovanje. Podobno se je izkazalo pri odgovorih na vprašanje o težavah v odnosu z biološko družino. Pet anketiranih rejnikov je zapisalo, da nimajo težav in trije imajo občasne težave. Slednji so izpostavili, da biološki starši ne upoštevajo dogovorov, ali so negativno naravnani do njih, saj menijo, da jim želijo odvzeti otroka.

Na podlagi opisanih rezultatov bova ovrgla najino peto hipotezo, ki se je glasila, da ima večina rejnikov in otrok vzpostavljene pozitivne odnose z otrokovo biološko družino. Otroci v rejništvu so namreč odnose z biološkimi starši ocenili kot srednje dobre, stiki so občasni, večina se ne želi vrniti k biološkim staršem. Med rejniki je bilo nekoliko več kot polovica takih, ki ocenjujejo odnose kot dobre in brez težav. Socialna delavka pa je na podlagi svojih izkušenj ocenila, da je malo bioloških staršev (približno ena desetina) pripravljenih sodelovati.

Šesta hipoteza se je glasila, **da večina rejnikov rejništvo doživlja pozitivno, čeprav se soočajo s številnimi stresnimi situacijami, ki jih rejništvo prinaša.**

Anketirane rejnike sva vprašala o tem, kako doživljajo rejništvo (tabela 8). Iz odgovorov lahko vidimo, da vsi anketirani rejniki rejništvo doživljajo pozitivno. Malo več kot polovica rejnikov je odgovorila, da rejništvo doživljajo kot poslanstvo, plemenito ali privilegirano delo. Ostali so še navedli, da so zadovoljni, srečni in da svoje odločitve ne obžalujejo.

Zanimalo naju je tudi, če in s katerimi stresnimi situacijami se soočajo rejniki. Iz tabele 12 vidimo, da so anketirani rejniki navedli različne stresne situacije. Meniva, da so stresne situacije odvisne tudi od starosti otroka, saj je eden od rejnikov zapisal, da stresnih situacij ni, ker so otroci v rejništvu še mlajši. Več anketirancev pa je navedlo težave v povezavi s šolo (učne težave, zmerjanje v šoli, neopravičeno izostajanje od pouka, prevozi na krožke in terapije ...). Eden od anketirancev je izpostavil tudi težave, povezane z neupoštevanjem mej, le-te pa so se pojavile v času pubertete. Tudi socialna delavka CSD Ljubljana je izpostavila, da do največjih težav prihaja v najstniških letih, ko velikokrat pride do odpovedi rejniških pogodb. Dva rejnika pa sta navedla tudi težave z zakonodajnega vidika (npr. nov zakon, obiski sodišč).

Anketirane rejnike sva povprašala tudi, kdo jim je v stresnih situacijah v največjo pomoč. Najpogosteje so navedli svetovalce CSD in ostale strokovnjake, prav tako pa so navedli družinske člane (partnerje, sestre ...). Eden izmed rejnikov pa je navedel šolsko svetovalno službo. Meniva, da so strokovni delavci CSD lahko v veliko pomoč, saj imajo na tem področju strokovno znanje in izkušnje.

Iz tabele 11 lahko tudi vidimo, kaj so anketirani rejniki navedli kot največje prednosti in slabosti rejništva. Kot prednosti so najpogosteje izpostavili, da dobi otrok pozitivni družinski vzorec in pomoč otrokom pri odraščanju. Pri slabostih rejništva pa so navedli zakonodajo, prenizko plačilo rejništva, da rejništvo v družbi ni zadosti cenjeno.

Na podlagi dobljenih rezultatov lahko potrdiva najino šesto hipotezo, saj večina anketiranih rejnikov doživlja rejništvo pozitivno kljub izzivom, s katerimi se soočajo.

Sedma hipoteza se je glasila, da se večina otrok v rejništvu počuti drugačne od svojih vrstnikov, a imajo prijatelje, s katerimi se o tem pogovarjajo.

Anketirance sva prosila, da ocenijo nekaj trditev, ki se nanašajo na odnose s prijatelji. Zanimalo naju je, koliko se s prijatelji pogovarjajo o tem, da odraščajo v rejniški družini. Iz grafikona 6 vidimo, da se 7 anketiranih otrok v rejništvu s tem strinja oziroma popolnoma strinja. Le dva anketiranca se s tem sploh ne strinjata in verjetno ne želita o rejništvu govoriti s svojimi prijatelji. Izračunano povprečje je prav tako relativno visoko (3,8), zato lahko sklepava, da se otroci v rejništvu s svojimi prijatelji pogovarjajo tudi o tej temi. Zanimivo pa je, da se anketiranci ne strinjajo s trditvijo, da prijateljem zaupajo, kadar pogrešajo svoje biološke starše (grafikon 9). Izračunano povprečje pri slednji trditvi je bilo namreč nizko (2,3). Eden od anketiranih otrok v rejništvu je pri tej trditvi zraven zapisal, da ne pogreša svojih bioloških staršev. Ali je temu res tako, da otroci ne pogrešajo svojih bioloških staršev? Ali pa je mogoče

razlog v tem, kot sva že prej omenila, da imajo boleče spomine in izkušnje iz svojih družin ter zato o bioloških starših ne želijo govoriti s svojimi prijatelji.

Vidimo lahko tudi, da pa prijatelji ne omenjajo otrokom v rejništvu tega, da odraščajo v rejniški družini (grafikon 7). Izračunano povprečje znaša 4,2. Te rezultate si razlagava na ta način, da jih prijatelji verjetno ne želijo prizadeti oz. jim povzročati nelagodje, saj gre za občutljivo temo.

Ena izmed trditev se je glasila, da se počutijo drugačne od svojih vrstnikov, ker odraščajo v rejniški družini (grafikon 10). Večina anketiranih otrok v rejništvu je to trditev ocenila z oceno 1 (sploh se ne strinjam), torej se ne počutijo drugačne od svojih vrstnikov. Samo eden izmed anketiranih otrok je to trditev ocenil z oceno 5 (popolnoma se strinjam).

Iz intervjuja z mladostnico v rejništvu sva izvedela, da se je na začetku rejništva počutila drugačna, saj je bila edini otrok na šoli, ki je bil v rejništvu. Dogajalo se je tudi, da so jo drugi zaradi tega zbadali v šoli. V pomoč so ji bili rejniki in učitelji v šoli, da je prestala to obdobje. Pozneje se več ni počutila drugačna od ostalih. Glede na to, da se tudi večina ostalih anketiranih otrok v rejništvu zaradi tega ne počuti drugačnih od ostalih, predvidevava, da so tudi oni že sprejeli to dejstvo, da so v rejništvu in to ni nič slabega. Najino mnenje je, da je to pozitivno, saj niso sami krivi, da je prišlo do rejništva, zato je tudi dobro, da se zaradi tega ne počutijo drugačni. Kot pozitivno ocenjujemo tudi rezultat, da se večina anketirancev ne obremenjujejo s tem, da odraščajo v rejniški družini, kar vidimo iz grafikona 13.

Na podlagi dobljenih rezultatov lahko najino predzadnjo hipotezo delno potrdiva, saj so rezultati pokazali, da se večina otrok v rejništvu ne počuti drugačnih od svojih vrstnikov in da se o rejništvu pogovarjajo s svojimi prijatelji.

Zadnja hipoteza se je glasila, da v večini rejniških družin obstajajo jasno določena pravila, ki se jih otroci v rejništvu držijo in kvalitetno preživljajo prosti čas s svojimi rejniki.

Da bi izvedela, ali imajo otroci v rejništvu postavljena pravila in se jih držijo, sva postavila trditev, da v rejniški družini imajo jasno določena pravila, ki jih upoštevajo (grafikon 15). Povprečje pri tej trditvi znaša 3,9 in je relativno visoko. Na podlagi tega lahko sklepava, da imajo v rejniških družinah jasna pravila, ki jih otroci v rejništvu večino časa upoštevajo.

Iz grafikona 17 lahko razberemo, da anketirani otroci v rejništvu v prostem času radi pomagajo svojim rejniškim staršem pri različnih opravilih, saj je povprečje te trditve visoko in znaša 4,4. Nihče izmed anketirancev ni izbral oceni 1 (sploh se ne strinjam) in 2 (strinjam se). Ta rezultat ocenjujemo kot pozitiven, saj prav tako kaže na to, da so med otroki v rejništvu in rejniki pozitivni odnosi.

Anketirane otroke v rejništvu sva povprašala tudi o tem, ali radi preživljajo prosti čas s svojimi rejniki (grafikon 18). Tudi tukaj sva bila pozitivno presenečena, saj je povprečje zelo visoko in

znaša 4,9. Iz tega lahko sklepava, da imajo radi svoje rejnike in posledično tudi radi preživljajo z njimi prosti čas.

Na podlagi teh rezultatov lahko potrdiva najino zadnjo hipotezo, saj dobljeni rezultati kažejo na to, da otroci v rejništvu kvalitetno preživljajo prosti čas z rejniki in imajo v večini postavljena jasna pravila, ki se jih držijo.

Zanimalo naju je tudi, kaj rejniki menijo, kdaj je rejništvo uspešno. Večina rejnikov je bilo enotnega mnenja in so zapisali, da je rejništvo uspešno takrat, ko so prisotna pozitivna čustva (varnost, sprejetost, zaupanja, zadovoljstvo ...) tako pri otrocih v rejništvu kot tudi pri rejnikih. Dva izmed rejnikov pa sta izpostavila tudi to, da je rejništvo uspešno, ko otrok sprejme in zaupa rejniku. Nekateri rejniki pa so navedli, da je rejništvo uspešno, ko vzgojijo zdravo, zadovoljno in uspešno osebo, ki bo pripravljena na samostojno življenjsko pot (ustvari si lastno družino, se rad vrača k rejnikom ...).

5 ZAKLJUČEK

V sklopu raziskovalne naloge sva pridobila veliko novega teoretičnega in empiričnega znanja o rejništvu, odnosih v rejniških družinah, izzivih, s katerimi se soočajo ... Vesela sva, da sva se lotila te raziskovalne naloge, saj naju je ta tema zanimala in nama daje boljši vpogled v to, kaj doživljajo otroci v rejništvu in njihovi rejniki.

Na podlagi empiričnega dela raziskovalne naloge sva prišla do naslednjih spoznanj in zaključkov:

- večina rejnikov se je odločila za izvajanje rejništva iz pozitivnih motivov: ljubezen in sočutje do otrok, razširitev lastne družine, želja po izvajanju poklica z otroki;
- drugi družinski člani so odločitev o rejništvu sprejeli pozitivno, širša družina in prijatelji pa srednje dobro oz. dobro;
- rejnikom in otrokom so se v rejništvu zdeli prvi dnevi rejništva težki ter čustveno naporni, potrebno pa je bilo veliko prilagajanja;
- večina otrok in rejnikov se je hitro navadila na skupno življenje;
- otroci v rejništvu so mnenja, da jim rejniki vedno pomagajo, ko rabijo pomoč ali podporo;
- otroci v rejniških družinah imajo radi svoje rejnike;
- starost otroka vpliva na to, s katerimi stresnimi situacijami se soočajo rejniki in kako dolgo traja prilagoditveno obdobje;
- večina otrok v rejništvu ocenjuje svoj odnos z biološko družino kot srednje dober;
- večina anketiranih otrok v rejništvu se ne želi vrniti v svojo biološko družino;
- večina rejnikov svoje odnose z otrokovo biološko družino ocenjuje kot dobre;
- vsi rejniki rejništvo doživljajo pozitivno;
- rejniki se srečujejo s stresnimi situacijami (učne težave, neupoštevanje pravil, zakonodaja ...), v katerih so jim v pomoč svetovalci CSD, drugi strokovnjaki in družinski člani;
- večina anketiranih otrok v rejništvu se pogovarja o tem, da odraščajo v rejniški družini, s svojimi prijatelji;
- večina otrok v rejništvu se ne počuti drugačnih od svojih vrstnikov zaradi odraščanja v rejniški družini;
- otroci v rejništvu radi preživljajo prosti čas s svojimi rejniki in jim pomagajo pri domačih opravilih.

Dobljeni rezultati so pozitivni in kažejo na to, da je rejništvo priložnost za otroke, ki prihajajo iz »neurejenih« družin, da odraščajo v pozitivnem družinskem okolju ter uživajo otroštvo. Vesela sva, da najini anketiranci (otroci in rejniki) pozitivno doživljajo rejništvo, čeprav seveda prinaša svoje izzive (čustveno naporna obdobja, težave otrok – učne težave, zmerjanje vrstnikov ...). Rejniki kot največjo prednost rejništva vidijo v tem, da imajo otroci pozitivni družinski vzorec in da dobijo pomoč pri odraščanju. Kot slabosti rejništva pa rejniki izpostavljajo prenizko

plačilo rejništva, novo zakonodajo in da rejništvo v družbi ni dovolj cenjeno ter težave v odnosih z biološkimi starši.

Za nadaljnje raziskovanje pa bi bilo zanimivo raziskati, kako odrasle osebe, ki so bile v rejništvu, sedaj gledajo nazaj na to izkušnjo. Prav tako bi bilo zanimivo vključiti tudi biološke starše, ki so si uspeli urediti življenje.

Rezultati najine raziskovalne naloge so lahko zanimivi vsem parom, ki razmišljajo o rejništvu, vsem rejnikom, da spoznajo izkušnje drugih rejnikov ter tudi za otroke v rejništvu, ki so se znašali v tej življenjski situaciji. Pomembno pa se nama tudi zdi, da bi širša javnost več izvedela o rejništvu, saj bomo na ta način boljše razumeli in spoštovali rejnike in otroke v rejništvu.

Zaključiva naj z nasveti, ki so jih zapisali rejniki za tiste, ki razmišljajo o rejništvu. Pomembni so potrpežljivost, strpnost, empatija in ljubezen do otrok, pripravljenost na izzive ter poiskati pomoč, ko jo potrebuješ. Socialna delavka CSD pa še dodaja, da naj bo ta odločitev premišljena, naj rejniki zorijo skupaj z otrokom in naj so pripravljeni sprejeti tudi mnoge izzive, ki jih rejništvo prinese v partnerski odnos. Želiva si, da bi se čim več »rejniških zgodb« končalo srečno.

6 LITERATURA

- Makar, A. 2020. *Rejništvo skozi oči rejniških družin*. Dostopno na: <http://revijapanika.si/2020/03/23/rejnistvo-skozi-oci-rejniskih-druzin/>, sneto dne: 15. 10. 2021.
- *Rejništvo*. Dostopno na: <https://www.gov.si teme/rejnistvo>, sneto dne: 22. 02. 2022.
- Sitar Surić, S. 2014. Soskrbništvo – rejništvo za postmoderno socialno delo. *Socialno Delo*, 53 (2): 109–114.
- *Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih* (ZIRD; Uradni list RS, št. 69/04 – uradno prečiščeno besedilo, 101/07 – odl. US, 90/11 – odl. US, 84/12 – odl. US, 82/15 – odl. US, 15/17 – DZ in 30/18 – ZSVI).
- *Zakon o izvajanju rejniške dejavnosti* (ZIRD; Uradni list RS, št. 110/02, 56/06 – odl. US, 114/06 – ZUTPG, 96/12 – ZPIZ-2, 109/12 in 22/19).
- Žumer, M. 2016. *Rejništvo z vidika rejnikov*. Diplomsko delo. Ljubljana: Pedagoška fakulteta. Dostopno na: [DIPLOMSKO_DELO_-_Rejništvo_z_vidika_rejnikov_\(Mateja_Žumer\).pdf](https://uni-lj.si/diplomsko_delo/_Rejništvo_z_vidika_rejnikov_(Mateja_Žumer).pdf) (uni-lj.si), sneto dne: 11. 10. 2021.

7 PRILOGA

- Priloga 1: Anketni vprašalnik o doživljanju rejništva za otroke v rejništvu
- Priloga 2: Zapis intervjuja z otrokom v rejništvu
- Priloga 3: Anketni vprašalnik o izvajanju rejništva za rejnike
- Priloga 4: Zapis intervjuja s strokovno delavko CSD Ljubljana

Priloga 1: ANKETNI VPRAŠALNIK O DOŽIVLJANJU REJNIŠTVA ZA OTROKE V REJNIŠTVU

Pozdravljeni,

sva Isabella in Nejc iz OŠ Sveti Jurij. V letošnjem šolskem letu želiva raziskati doživljanje rejništva z vidika rejnikov in otrok, ki so v rejništvu. Zavedava se, da so vprašanja zelo osebna, zato je **anketa anonimna in ne bodo razvidni odgovori posameznika**. Zelo bova hvaležna, če boste odgovorili na vsa vprašanja v najini anketi. Že vnaprej se zahvaljujema za Vaš čas in odgovore.

Spol: M Ž (Ustrezno obkrožite.)

Tvoja starost: _____ let (Zapišite.)

Kako dolgo si že v rejništvu: _____.

1. Ali je poleg tebe v rejništvo vključenih več otrok. DA NE

1. a Če ste odgovorili z da, ocenite, kako dobro se razumete z ostalimi otroki (1 – sploh se ne razumemo, 5 – zelo dobro se razumemo). Tvoja ocena: _____

2. V spodnji tabeli so različne trditve v povezavi z doživljanjem rejništva. Prosiva te, da z ocenami od 1 (sploh se ne strinjam) do 5 (popolnoma se strinjam) oceniš, koliko le-te veljajo zate.

Trditve	Ocena 1 (sploh se ne strinjam)	Ocena 2 (se ne strinjam)	Ocena 3 (srednje se strinjam)	Ocena 4 (strinjam se)	Ocena 5 (popolnoma se strinjam)
V rejniški družini se počutim varno in sprejeto.					
Hitro sem se navadil na življenje v rejniški družini.					
Rejniškim staršem zaupam.					
S prijatelji se pogovarjam o tem, da odraščam v rejniški družini.					

Moji prijatelji ne omenjajo, da odraščam v rejniški družini.					
Želim si, da bi se lahko vrnil v svojo biološko družino.					
Kadar pogrešam svoje biološke starše, to zaupam svojim prijateljem.					
Počutim se drugačen/-na od svojih vrstnikov, ker odraščam v rejniški družini.					
Večkrat pomislim na biološko družino.					
Sem v dobrih odnosih s svojo biološko družino.					
Ne obremenjujem se s tem, da odraščam v rejniški družini.					
S svojimi biološkimi starši imam redne stike (v živo, in/ali po telefonu ...).					
V rejniški družini imamo jasno določena pravila, ki jih upoštevam.					
Rad imam svoje rejniške starše.					
V prostem času rad pomagam svoji rejniški družini pri različnih opravilih.					
Prosti čas rad preživljam s svojimi rejniki (npr. hodimo na izlete, se igramo družabne igre ...).					
Moji rejniški starši mi vedno pomagajo, ko rabim pomoč in podporo.					
Rejniški starši mi kupijo vse, kar si zaželim.					

Sem v stiku s svojimi biološkimi sorodniki (teto, stricem, babico, dedkom ...).					
---	--	--	--	--	--

3. Kako kličeš svoje rejniške starše?

- a) Po njihovem imenu.
- b) Mama, oče/ati ...
- c) Drugo (Prosim, napiši.): _____

4. Kako doživljaš rejništvo (*počutje, odnosi, prijatelji, sorodniki ...*)?

HVALA ZA VAŠ ČAS IN ODGOVORE!

Priloga 2: ZAPIS INTERVJUJA Z OTROKOM V REJNIŠTVU

1. Prosim, da mi na kratko poveš svojo izkušnjo – koliko si bila stara, ko si prišla v rejniško družino in kakšen je bil razlog prihoda?

V rejništvo sem prišla, ko sem bila stara 11 let. Razlog sta bila nasilje in alkohol v matični družini. V rejniški družini, v katero sem prišla, sta bili že dve dekleti.

2. Kako si doživljala prve dneve rejništva?

Na začetku mi je bilo zelo težko, ker nisem bila navajena pravil in nisem imela urejenega življenja. S pomočjo rejnikov pa sem začela čez čas sprejemati drugačno življenje.

3. Katero obdobje se ti je zdelo najbolj težavno (takoj na začetku, v puberteti, pozneje)?

Mislim, da je bilo najtežje obdobje na začetku, prvi dnevi rejništva, približno dva tedna. Nato se je vse počasi začelo razvijati na boljše, začeli smo se veliko pogovarjati, jaz pa sem rejnikoma čedalje bolj zaupala. V teh šestih letih, ki sem jih do sedaj preživela v rejništvu, več nikoli nisem občutila takšne stiske kot na začetku.

4. Kako si na začetku sprejemala to, da si v rejništvu (kot nekaj dobrega zate ali slabega) in ali bi raje ostala v svoji matični družini?

V bistvu je bilo tako, da sem nekako v šoli sama izrazila željo, da bi šla v rejniško družino, ker sem videla, da so stvari šle v matični družini vsak dan na slabše. Ampak takrat, ko pa je prišlo do tega, mi je bilo zelo hudo, ker se nisem uspela niti posloviti od staršev. Zvečer, ko sem o vsem razmišljala, pa sem ugotovila, da je bila to dobra odločitev in da se bom lahko s tem, da sem v rejniški družini, izboljšala. Verjela sem tudi, da se bodo moji starši spremenili.

5. Kakšen odnos imaš s svojimi rejniškimi starši in kako dolgo ste potrebovali, da ste vzpostavili takšen odnos?

Z rejniškimi starši imam zelo dober odnos, ker si med seboj pomagamo in se spodbujamo. Za to, da sem jima lahko zaupala sem potrebovala kar nekaj časa, ker sem bila zelo zaščitniška do svojih bioloških staršev. Potrebovala sem približno 3 do 4 mesece, pa še takrat sem jima zelo malo zaupala. Ko pa sem jima popolnoma zaupala, so se odnosi samo gradili in izboljševali, ker smo se veliko pogovarjali in sta mi pri vsem pomagala.

6. Kako kličeš svoja rejniška starša (po imenu, ati/mama ...)?

Kličem ju po imenu, ker sem prišla v rejništvo pri 11 letih in sem vedela, kdo so moji pravi starši, saj sem tudi odraščala z njima. Zato mi je bilo čudno, da bi ju klicala mama in ati. Sta mi pa rejnika povedala, da če bi bilo meni lažje, ju lahko kličem tudi mama/ati.

7. Kakšen odnos imaš s svojimi biološkimi starši? Ali sta se biološka starša izboljšala, odkar si v rejniški družini, sta videla, da moreta kaj spremeniti?

Moji odnosi z biološkimi starši so se, odkar sem v rejniški družini, zelo izboljšali. Ko sem živela še z njima, sem imela očeta veliko rajši kot mamo, zdaj pa imama oba enako rada in jima obema izkazujem enako ljubezni. Ne vem natančno, kako sta si uredila življenje. V tem času sta se

starša ločila. Mama si je našla novega partnerja, si uredila življenje in imata tudi skupaj stanovanje. Oče pa se mi zdi, da je ostal na isti točki.

8. Ali si kdaj razmišljala o vrnitvi v svojo biološko družino?

Ne, o vrnitvi nisem razmišljala, ker mi je tukaj v redu. Imam starša rada, vendar njun način življenja ni zdrav in pravilen. Lahko prespim pri njima, da bi pa ostala ali se preselila nazaj k njima, to pa ne.

9. Kako pogosto imaš stike s svojima biološkima staršema, so uradno dogovorjeni ali takrat ko si zaželiš?

Ker hodim v srednjo šolo in imam ogromno obveznosti (učenje, prakse ...), nimam veliko časa, zato se ne srečujemo zelo pogosto. Se pa pokličemo preko video klicev in se potem tako pogovarjamo. V počitnicah pa ju obiščem skoraj vsak teden. V rejniški družini smo se dogovorili, da sem že zadosti stara in ko nimam obveznosti ali nečesa že dogovorjenega z rejniško družino, lahko po dogovoru z rejnico kadarkoli obiščem biološke starše.

10. V kakšnem odnosu si z drugimi otroki v rejništvu? Imaš tudi kaj bioloških bratov/sester?

Z drugimi otroki v rejništvu sem v zelo dobrih odnosih in si vse zaupamo. Smo kot prave sestre. Imam pa še dva biološka brata, eden si je že ustvaril družino, drugi pa živi pri očetu. Tudi z njima imam zelo dobre odnose in si zaupamo. Včasih se tudi pokličemo in gremo na pijačo.

11. Si se kdaj počutila drugačna od svojih vrstnikov, ker si v rejništvu?

Ne vem. Mogoče v 5. razredu, ko sem bila edina na šoli v rejništvu in sem mislila, da je to nekaj napačnega. Vendar s pomočjo rejnikov ter učiteljev v šoli sem prebrodila to obdobje.

12. Kako so to, da si v rejniški družini, sprejeli tvoji prijatelji, sošolci (so imeli kaj vprašanj, jim je bilo čudno ...)?

V rejništvo sem prišla v sredo in komaj v ponedeljek sem šla v šolo. Učiteljica je mojim sošolcem povedala, da sem v rejništvu. Spomnim se, da se je učiteljica jokala, ker ji je bilo zelo težko. Nekaj mojih tesnih prijateljev je bilo žalostnih, ker so mislili, da je to nekaj slabega. Dobila sem tudi kar nekaj vprašanj, na katera sem odgovorila, ker me nikoli ni bilo sram govoriti o tem. Sem pa vesela, da mi ni bilo potrebno zamenjati šole.

13. A se je kdaj kdo norčeval zaradi tega? Kako so to doživljali tvoji prijatelji?

Vedno so se našle izjeme, posamezniki, ki so me zbadali »češ, ti ne živiš pri svoji pravi družini, ti si rejniški otrok«. Ampak so me naučili, da moram to preslišati.

14. Imaš kakšen nasvet za vse, ki se tudi soočajo s to izkušnjo?

Svetujem jim, da se o tem z nekom pogovorijo. Meni osebno je veliko pomagal pogovor z učitelji, potem z rejniki in s svojim najboljšim prijateljem. Ta mi je tudi vedno stal ob strani.

Ko greš iz svoje matične družine v drugo družino, iščeš in potrebuješ predvsem ljubezen. Seveda ti jo rejniki dajejo, vendar jo na začetku ne čutiš, čez čas pa jo začutiš. Pogovor, ljubezen in pa vztrajnost. Predvsem rejniki potrebujejo veliko vztrajnosti. Jaz sem bila vajena na primer stvari izsiljevati z jokom. Ko česa v rejniški družini nisem dobila, sem začela jokati. Rejniki so potrebovali veliko potrpežljivosti z mano (včasih me niso znali pomiriti). Kar nekaj časa so imeli rejniki težave s tem, ampak s pomočjo pogovora se je vse to umirilo.

Ko pogledam nazaj, lahko rečem, da se mi je na začetku zdelo, da je v rejniški družini vse zelo strogo. Sedaj pa vidim, da je v bistvu »vse na easy«, ampak jaz nisem bila vajena pravil in mej. Sčasoma se vsega tega navadiš in razumeš, kako je dobro živeti.

Priloga 3: ANKETNI VPRAŠALNIK O IZVAJANJU REJNIŠTVA ZA REJNIKE

Pozdravljeni,

sva Isabella in Nejc iz OŠ Sveti Jurij. V letošnjem šolskem letu pripravljava raziskovalno nalogo na temo rejništvo. Zelo Vam bova hvaležna, če si vzamete čas in odgovorite na spodaj zastavljena vprašanja. Najina anketa je popolnoma anonimna in v njej ne bodo razkriti nobeni osebni podatki, dobljeni rezultati pa bodo uporabljeni le v namen te raziskovalne naloge. Zato Vas prosiva, da ste pri odgovarjanju iskreni. Hvala že vnaprej za Vaše sodelovanje in čas.

Spol: M Ž Starost: _____ Izobrazba/poklic: _____

Kako dolgo se ukvarjate z rejništvom? _____ let

Ali rejništvo opravljate kot: a) dejavnost b) poklic (Ustrezno obkrožite.)

1. Koliko otrok imate v rejništvu in ali imate kaj bioloških otrok?
2. Zakaj ste se odločili za rejništvo?
3. Ali je bil postopek pridobitve rejništva zahteven?
4. Kako so Vašo odločitev sprejeli ostali družinski člani (npr. partner, starši ...)?
5. Kako so se odzvali na to odločitev Vaši prijatelji in širša družina?
6. Kakšni so bili za Vas prvi dnevi rejništva?
7. Koliko časa ste potrebovali Vi in otrok, da ste se navadili na skupno življenje v rejniški družini?
8. Ali so drugi člani družine otroka, ki je pri Vas v rejništvu, takoj sprejeli?
9. Kakšne odnose imate z otrokovo biološko družino?
10. Imate kaj težav z otrokovo biološko družino?
11. Kako doživljate rejništvo?
12. Kako ocenjujete Vaše odnose z otrokom, ki ga imate v rejništvu?
13. Kaj za Vas pomeni, da je rejništvo uspešno?
14. Katere so po Vašem mnenju prednosti in slabosti rejništva?
15. S katerimi stresnimi situacijami se soočate?
16. Kdo Vam je v stresnih situacijah v pomoč?
17. Kaj bi na podlagi Vaših izkušenj svetovali tistim, ki se odločajo za rejništvo?

Priloga 4: ZAPIS INTERVJUJA S STROKOVNO DELAVKO CSD LJUBLJANA

1. Prosiva Vas, da na kratko predstavite vaše delo in kako se poklicno srečujete s področjem rejništva.

S področjem rejništva sem se najprej srečala na Študijsko raziskovalnem centru za družino, kjer delam že 7 let. Na centru za socialno delo pa delam 5 let. Naprej sem delala na področju rejništva in posvojitev na CSD Radovljica, za tem sem nekaj časa delala v Kriznem centru za otroke in mladostnike, danes pa delam na CSD v Ljubljani na področju posvojitev in rejništva.

Na centru za socialno delo sem socialna delavka, spremljam rejnike in rejniške otroke, na voljo sem jim za pogovore in strokovno pomoč, ki jo potrebujejo. Moja naloga je, da poskrbim, da se otrok čim bolje počuti v rejniški družini in da sproti rešujemo izzive, ki prihajajo. Sodelujem tudi z zunanjimi institucijami (šolami, zdravstvenimi ustanovami, terapevti ...). Delam tudi v zasebnem zavodu, kjer sem terapevtka, trenutno v sklopu svoje doktorske dizertacije raziskujem, če lahko ranjeni, zlorabljeni otroci ponovno zaupajo odraslim.

2. Na podlagi Vaših izkušenj naju zanima, kaj menite, zakaj se posamezniki odločijo za rejništvo? Ali prevladujejo pozitivni oz. negativni motivi za rejništvo?

Približno polovica rejnikov, ki jih jaz poznam, se odločijo za to, ker čutijo, da bi radi pomagali in nekaj več naredili za družbo. Srečujem pa se tudi z mlajšimi pari, ki ne morejo imeti svojih lastnih otrok, ker pa je posvojitev v Sloveniji težka, se odločijo za rejništvo. Po mojih izkušnjah se pari in posamezniki odločajo za rejništvo zaradi pozitivnih motivov, vendar se mnogokrat izkaže, da so zadaj prikriti tudi negativni motivi, kot so posvojitev, denar, blaženje odnosne stiske itd. To se pokaže predvsem, ko nastopijo težave in po mojem mnenju zdržijo tisti, kjer je bil motiv zares pravi, in tisti, ki so v stiku s samim seboj in pripravljeni na stalno rast.

3. Kakšne so običajno okoliščine za to, da je potrebno otroka namestiti v rejniško družino?

V Sloveniji je to alkohol ali druge prepovedane substance, nasilje v družini, včasih pa tudi neurejene bivalne razmere in da starši ne zmorejo ustrezno poskrbeti za svoje otroke. Marsikdaj imajo starši psihične ali duševne težave in niso zmožni skrbeti za otroka. To lahko opazi otrokov pediater, vrtec/šola ... Otroci na primer prihajajo neurejeni v vrtec/šolo ali ne prihajajo redno, so zanemarjeni ...

4. Ali se straši upirajo odvzemu otroka ali pri postopku sodelujejo?

Starši običajno ovirajo postopek, saj imajo redko uvid, da otroku škodujejo. Včasih tudi grozijo z odvetniki in tožbami, vendar je pomembno, da je na prvem mestu dobrobit otroka.

5. Kako starši sprejmejo dejstvo, da jim morejo odvzeti otroka?

Običajno z velikim odporom, pogosto se kregajo, grozijo ... Odvzem poteka hitro in običajno otroka najprej odpeljejo v krizni center. Če je med tem časom starš pripravljen priti na razgovor in pripravljen narediti spremembo (npr. alkoholik iti na zdravljenje), starši približno v 1 do 2 letih sprejmejo, da je otrok v rejništvu, in da mu je tam boljše. Takrat se tudi organizirajo redna srečanja otrok z biološkimi starši. Če starši ne sodelujejo in ne sprejmejo ponujene pomoči,

običajno ostanejo nezadovoljni in jezni. Žal pa sodeluje malo staršev, po mojih izkušnjah približno ena desetina vseh, s katerimi se jaz srečujem.

6. Ali je v rejništvu vedno več otrok?

Ne, zdi se mi, da je otrok v rejništvu že nekaj let približno enako število otrok. Prihaja pa žal vedno pogosteje do prekinitev rejniške dejavnosti (odpovedi rejniških pogodb), predvsem ko postanejo otroci najstniki.

7. S katerimi izzivi se srečujejo rejniške družine?

Otroci, ki so prišli iz družin, v katerih niso primerno skrbeli za njih, so morali poskrbeti sami zase (ogromno stvari, ki jih običajno poskrbijo starši, so morali oni sami – za hrano, oblačila ...), in niso mogli uživati v otroštvu. Problem je lahko v tem, da je otrok vajen, da poskrbi zase, nima občutka varnosti in ko pride v družino, ki pa poskrbi za njega in mu nudi vse potrebno, je to za otroka čisto novo okolje, na katerega se mora prilagoditi in to sprejeti. Na začetku je obdobje »medenih tednov«, kar pomeni, da se otrok dobro vključi. Potem pa pride do zapletov – otroci začnejo nagajati, mislijo da niso vredni ljubezni, imajo slabo samopodobo ... Običajno traja kar nekaj časa, da se otroci začnejo ceniti, zaradi vseh slabih izkušenj iz preteklosti.

8. Ali se vam zdi, da se večina »rejniških zgodb« konča srečno?

Ne. Kot sem že omenila velikokrat pride do odpovedi rejniških pogodb v najstniških letih. Otroci ne uspejo vzpostaviti pristnih medosebnih odnosov in samo razvijejo občutek hvaležnosti, to se predvsem kaže, ko vstopajo v svoje partnerske odnose (pogosto ponavljajo vzorce svojih bioloških staršev).

9. Ali se pogosto zgodi, da rejniki posvojijo otroka, ki ga imajo v rejništvu?

Ja, velikokrat pride tudi do takšnih primerov (vedno več). Ko v rejništvo dajemo dojenčke, iščemo tudi takšne kandidate, ki bi bili pripravljeni tudi posvojiti otroka. Poslužujemo se predvsem odprte posvojitve, kar pomeni, da otrok ve, da je posvojen ter hkrati ohranja stike s svojimi biološkimi starši. Za to obliko posvojitve se tudi biološki starši lažje odločijo.

10. Kaj bi svetovali parom, ki se odločajo za rejništvo?

Svetovala bi jim, da je naj to res njihova odločitev, da naj sodelujejo z otrokom in zorijo, se osebno razvijajo tudi oni z njim, ne pa, da samo obtožujejo otroka ob pojavu težav in predvsem, da so pripravljeni sprejeti tudi mnoge izzive, ki jih rejništvo prinese v partnerski odnos.

11. Kdo so običajno posamezniki/pari, ki se odločajo za rejništvo (starost, izobrazba, ekonomski status ...)?

Običajno so to pari med 30. in 50. letom starosti. Glede izobrazbe je zelo različno, morajo pa imeti opravljeno vsaj triletno srednjo šolo, vendar tudi to ni vedno pogoj. Če strokovni delavci CSD v postopku ocenjevanja rejnika ocenimo, da je le-ta rejnik primeren in je to v otrokovo korist, lahko ima tudi nižjo izobrazbo. Imamo pa tudi veliko sorodniških rejništev, kjer nekateri sorodniki vzamejo v rejništvo otroke svojcev, če ti ne zmorejo skrbeti za otroka.